

- Sušak
- URSSJ (Ujedinjena radnička
stranica u SFRJ)
(1929) prema matrici
odborni
323. 6. 1938. godine
Radnički pokret

LJUBOMIR PETROVIĆ I MIHAEL SOBOLEVSKI

PRIOLOG GRADI O RADU MJESNOG MEĐUSTRUKOVNOG ODBORA URSSJ U SUŠAKU 1930 — 1938. GODINE

I.

Ne treba osobito ni isticati da je sindikalni radnički pokret u Sušaku između dva svjetska rata veoma slabo istražen. U tom pogledu su jednako slabo istraženi i revolucionarni sindikalni pokret i onaj reformistički. O tome u literaturi postoje samo djelomični podaci.¹ Nemamo namjeru da u ovom kratkom uvodu u objavljivanje dokumenata prikazujemo u cjelini razvitak sindikalnog pokreta u Sušaku, jer to zahtijeva duga i podrobna istraživanja, nego ćemo ukazati samo na osnovne odrednice u vezi s osnivanjem i radom Mjesnog međustrukovnog sindikalnog odbora URSSJ u Sušaku. Prije nego što se navede nekoliko najosnovnijih podataka o osnivanju URSSJ, potrebno je istaći da je Obznanom onemogućen ne samo rad Komunističke partije Jugoslavije nego i Saveza komunističke omladine Jugoslavije i isto tako revolucionarnih sindikata, tj. Centralnog radničkog sindikalnog vijeća Jugoslavije (CRSVJ). S obzirom na politički položaj u kojem se tada nalazio Sušak (okupiran od strane talijanske vojske), u njemu tada nisu postojale sindikalne podružnice sindikalnih organizacija koje su bile u sastavu CRSVJ, pa ta zabrana i nije tu imala značajnije posljedice. Međutim, rukovodstvo KPJ i CRSVJ, shvaćajući značenje postojanja i rada klasnih sindikata, vršilo je stalni pritisak na vladajuće krugove da dozvole rad navede-

¹ Vidi o tome ovu značajniju literaturu i druge napise: Radnički pokret Hrvatskog primorja, Gorskog kotara i Istre 1919—1941, Rijeka 1970; Hinko Raspor, Tokovima klasne borbe, Rijeka 1973; Hinko Raspor, Radnički pokret Rijeke i Sušaka 1900—1941, Rijeka 1977; Eugen Cindrić, Borbeni Sušak, feljton objavljen u »Novom listu« (Rijeka) u travnju i svibnju 1971; Bosiljka Janjatović i Petar Strčić, Značajke ekonomske krize i položaja radnika u Hrvatskom primorju 1929—1934. godine, Jadranski zbornik, Pula—Rijeka 1975, svezak IX, str. 109—137 (vidi i bibliografiju uz taj rad); Mihael Sobolevski, Radnički pokret u Hrvatskom primorju 1918—1929. (rukopis); Bosiljka Janjatović — Petar Strčić, Komunistički pokret u riječkom području od 1929. do 1941. godine, Dometi, br. 8, 9, 10/1976, str. 131—148.

V-02557 HND sukladno
-aktivnost 1930-1931 god.

nim sindikatima. Vlada Kraljevine SHS to je konačno i dozvolila u jesen 1921. godine, ali uz uvjet da ti sindikati budu nezavisni od političkih partija. Dakle, Nezavisne sindikate osnovala je ilegalna KPJ i njima su rukovodili komunisti, pa su oni samo formalno bili nezavisni od zabranjene KPJ.

Zabranu CRSVJ nastojali su iskoristiti reformistički sindikati, nastojeći da dobiju od vlasti zaplijenjenu imovinu CRSVJ i da pridobiju njihovo članstvo. S druge strane socijalisti, kao idejni tvorci reformističkih sindikata, ujedinili su se u prosincu 1921. god. partijski, osnovavši Socijalističku partiju Jugoslavije, a zatim u siječnju 1922. god. i sindikalno, osnivajući Glavni radnički savez Jugoslavije. U GRSJ učlanio se i Opći radnički savez za Hrvatsku i Slavoniju, ali je unutar njega sačuvao organizacionu autonomiju i mogao se iz njega izdvojiti kada je to smatrao potrebnim.

Sva ta idejna strujanja u sindikalnom pokretu u Kraljevini SHS imala su odgovarajući odjek i među sušačkim radnicima. S jačanjem KPJ u Sušaku od 1925. god. stvaraju se mogućnosti osnivanja podružnica Nezavisnih sindikata, koji su imali svoje uporište u kožarskim, lučkim, slagališnim i metalnim radnicima.

Ujedinjeni radnički sindikalni savez Jugoslavije osnovan je na kongresu Glavnog radničkog saveza Jugoslavije i desnog krila rukovodstva Nezavisnih sindikata, održanom u Beogradu od 10. do 12. listopada 1925. godine. Međutim, potrebno je istaći da tome reformističkom sindikatu nije pristupila nijedna sindikalna organizacija Nezavisnih sindikata, osim samo četvorice članova iz rukovodstva Nezavisnih sindikata — ostao je to stari GRSJ s novim imenom URSSJ. O stvaranju URSSJ buržoaska štampa pisala je naveliko i on joj je trebao poslužiti da se na miran način likvidiraju revolucionarni Nezavisni sindikati. Ako ne u cjelini, onda barem da se sindikalna borba odvija na periferiji kapitalističkih interesa.² U prvom periodu, koji je različit za pojedine organizacije URSSJ-a u zemlji, a proteže se sve do 1937. godine, URSSJ je gdje je god to mogao zadržao svoju antikomunističku i reformističku orijentaciju. U mnogim mjestima nakon zabrane Nezavisnih sindikata (1928—1929) Komunistička partija Jugoslavije (KPJ) sve više prodire u organizacije URSSJ, stavlajući ih pod svoj utjecaj i pretvarajući ih u klasne organizacije, koje su najzad zabranile vlasti Kraljevine potkraj 1940. godine.

Taj proces moguće je pratiti i unutar sindikalnih podružnica koje su djelovale u sastavu Mjesnog međustrukovnog odbora URSSJ u Sušaku. Utjecaj URSSJ u Sušaku počeo se u većoj mjeri osjećati nakon što je 1. travnja 1926. u Sušaku osnovana Okružna ekspozitura Radničke komore za Hrvatsku i Slavoniju.³ Zadaća Radničke komore i njenih ekspozitura bila je, prema Zakonu o zaštiti radnika od 28. veljače 1922, da štiti ekonomske, socijalne i kulturne interese radnika i namještenika, da posreduje prigodom sklapanja kolektivnih ugovora, tarifa, da posreduje u sporovima između radnika i poslodavaca, da vodi evidenciju o radničkim i stručnim organizacijama, da se bori za reguliranje radničkog osiguranja, gradnju radničkih stanova i sl.

² Josip Cazi, S puta reformizma na put klasne borbe, Zagreb 1977, str. 30—31.

³ Dopis Okružne ekspoziture Radničke komore u Sušaku od 23. VIII 1926. upućen Radničkoj komori u Zagreb, Arhiv Instituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske u Zagrebu (dalje: AIHRPH), fond: Radnička komora, k. 30.

Budući da su URS-ovi funkcioneri imali sve ključne pozicije u Radničkoj komori i njenim ekspoziturama, oni su nastojali, da bi sačuvali svoje ključne pozicije, onemogućiti ulazak sindikalnim organizacijama Nezavisnih sindikata u Radničku komoru. S druge strane, funkcioneri Radničke komore i njenih ekspozitura naročito su se zalagali za to da osnivaju sindikalne podružnice i organizacije koje će djelovati unutar URSSJ, a u većim radničkim centrima da osnuju mjesne međustrukovne odbore URSSJ, koji će objedinjavati rad na području jednoga grada i šire.

Pošto je brodski socijalista Stevo Bublic izabran za referenta, odnosno upravitelja Okružne ekspoziture Radničke komore u Sušaku 30. lipnja 1926,⁴ on je razvio znatan političku djelatnost ne samo u Sušaku nego i na području koje je obuhvaćala Ekspozitura Radničke komore, što je imalo za posljedicu osnivanje Mjesnog međustrukovnog odbora (MMO) u Sušaku i stalno povećanje broja podružnica i članova u URSSJ. MMO URSSJ osnovan je u Sušaku u jesen 1926, a potkraj studenog 1926. god. imao je u svom sastavu tri podružnice (Saveza privatnih namještenika Jugoslavije, Općeg radničkog sindikalnog saveza Jugoslavije i Saveza pomoraca Jugoslavije)s ukupno 481 članom.⁵

Značenje URSSJ osobito je poraslo kada je 1929. god. zabranjen rad Nezavisnim sindikatima, pa se dio članstva zabranjenih sindikalnih organizacija Nezavisnih sindikata otpočeo učlanjivati u organizacije URSSJ. Tom procesu umnogom su doprinijele odluke CK KPJ u kojima se od članstva traži da se reformistički sindikati pretvore u revolucionarne organizacije radničke klase i da ih treba skrenuti s puta reformizma na put socijalizma. U zavisnosti od mjesnih prilika i snage KPJ u pojedinim mjestima, ti su procesi tekli u pojedinim našim mjestima neravnomjerno i ne istovremeno. U Sušaku se novi val osjeća intenzivnije od 1934. god., kada u sastavu MMO URSSJ u Sušaku djeluje 11 podružnica u koje je bio učlanjen znatan broj sušačkih radnika.⁶ Taj trend je prisutan sve do kraja 1939. god., a za to vrijeme mnogi sušački komunisti djeluju u URS-ovim organizacijama, dajući njihovoj djelatnosti osnovni pečat. Kroz niz uspješnih tarifnih pokreta i štrajkova, od kojih su se po svojoj dimenziji izdvajali štrajkovi lučkih⁷ i građevinskih,⁸ te drvodjelskih radnika⁹ Sušaka u toku 1937. god. kalit će se mnogi kadrovi, idejno opredjeljivati mnogi radnici, što se u toku narodno-oslobodilačke borbe ispoljilo i u masovnom sudjelovanju sušačkih radnika u narodnooslobodilačkom pokretu. S druge strane, u to vrijeme u Sušak su u okviru sindikalnog i partijskog rada dolazili iz Zagreba brojni aktivisti, među

---

⁴ Vidi imenovanje Steve Bublica u AIHRPH u Zagrebu, fond: Radnička komora, k. 29.

⁵ Izvješće o radu Oblasnog odbora URSSJ za Hrvatsku i Slavoniju od ožujka do studenog 1926, AIHRPH u Zagrebu, fond: URSSJ, k. 19.

⁶ Vidi dokumenat broj 12 u ovom Prilogu.

⁷ Vidi članak: Veliki uspjeh lučkih radnika na Sušaku, *Radnik*, Zagreb, br. 32 od 19. III 1937.

⁸ Bernad Brnabić Poldo, Djelovanje sindikalne podružnice građevinskih radnika na Sušaku od 1936. do 1940., Radnički pokret Hrvatskog primorja, Gorskog kotara i Istre 1919—1941, n. dj., str. 93—99.

⁹ Miro Marač, Štrajk u sušačkoj tvornici »UKOD« u godini 1937, Muzej narodne revolucije u Rijeci, F1/134.

kojima i Miroslav Pintar, Drago Bogdanić, Marko Belinić, Adam Katić, Blaž Valjin, Marko Orešković, Đuro Špoljarić, Stjepan Šalamon, Andrija Žaja, Đuro Bermanec i dr., dajući znatan prilog preobrazbi URS-ovih sindikata u klasne sindikate.

Sušak je kao najjači industrijski i radnički centar u Hrvatskom primorju vršio znatni utjecaj na radnički pokret u tom kraju, ali i u susjednom Gorskog kotaru. S ciljem objedinjavanja sindikalnog pokreta na navedenim područjima, u proljeće 1937. god. osnovana je u Sušaku Okružna uprava URSSJ, u čije rukovodstvo su izabrani, između ostalih, i Silvio Milenić i Drago Bogdanić.¹⁰

Okružna uprava ne samo da je djelovala na sindikalnom organiziranju radnika u pojedinim mjestima Gorskog kotara i Hrvatskog primorja nego je nastojala da organiziranjem kulturnih akcija podigne općeobrazovni i kulturni nivo svoga članstva. S tim u vezi osnovala je i sindikalnu školu, koju je u jesen 1937. god. polazilo 50 polaznika.¹¹

Takav sindikalni rad veoma pozitivno je ocijenjen od Oblasne uprave URSSJ u Zagrebu i istaknut kao primjeran.¹²

MMO URSSJ u Sušaku naročito intenzivnu djelatnost razvija u vrijeme kada se u njegovu rukovodstvu nalazi na tajničkom mjestu Franjo Belu-
lović.¹³ On je organizator mnogih zborova radnika u Sušaku, a u mnogo slu-
čajeva i govornik¹⁴ na njima. Pod njegovim rukovodstvom MMO URSSJ u
Sušaku organizira i mnoge priredbe, s kojih je čisti prihod namijenjen neza-
poslenim radnicima.¹⁵

Osnovna prepreka radu komunista u sindikalnom pokretu u razdoblju nekoliko godina uoči rata dolazila je sa strane Hrvatskog radničkog saveza, inače ekspoziture Hrvatske seljačke stranke.¹⁶ Razorna djelatnost Hrvatskog radničkog saveza osjećala se i u Sušaku u kojem je djelovala podružnica HRS-a.¹⁷ Ova podružnica je veoma agresivno djelovala na rascjep u pojedi-
nim sindikalnim organizacijama URSSJ na Sušaku, a s druge se strane samozvano nametala prigodom sklapanja kolektivnih ugovora između radnika i poslodavaca u pojedinim sušačkim poduzećima. Tako podružnica HRS-a sudjeluje kod potpisivanja kolektivnog ugovora između građevinskih podu-
zetnika s jedne strane i građevinskih radnika s druge 18. III 1941,¹⁸ ili kod

¹⁰ Konferencija URSSJ-a u Sušaku, Radnik, br. 38 od 30. IV 1937.

¹¹ Sindikalni tečaj u Sušaku, Radnik, br. 70 od 26. XI 1937, str. 7.

¹² Izvještaj Oblasne uprave URSSJ u Zagrebu Oblasnoj konferenciji koja je održana 26. XI 1939, AIHRPH u Zagrebu, fond: URSSJ, k. 17.

¹³ Vidi dokumenat broj 21 u Prilogu.

¹⁴ Jučerašnja skupština radnika organiziranih u URSS-u, Primorske novine, Sušak, 11. IX 1939.

¹⁵ Obavijest, Radnički tjednik, Zagreb, br. 28 od 29. XI 1940.

¹⁶ Bosiljka Janjatović, Sindikalni pokret, njegova organiziranost, klasna oštrina i akciona djelatnost u godinama uoči rata i revolucije, referat podnijet na znanstvenom savjetovanju »Četiri decenije Saveza komunista Hrvatske« u Zagrebu 24. i 25. XI 1977.

¹⁷ Plenum podržnice HRS-a Sušak, Hrvatski radnik, Zagreb, br. 48 od 28. XI 1940.

¹⁸ Historijski arhiv u Rijeci, fond: Gradsko poglavarstvo u Sušaku.

potpisivanja kolektivnog ugovora između metalških radnika i uprave u Tvornici papira u Sušaku 5. II 1940.¹⁹ Sve to nije moglo uništiti djelatnost URS-ovih sindikata, pa su vlasti bile prisiljene potkraj 1940. god. zabraniti njihov rad, ali na taj način nisu mogle uništiti tekovine ovog sindikalnog pokreta.²⁰

Iz svega ovoga vidljivo je da u cijelosti postoji opravdanje za objavljivanje građe o radu MMO URSSJ u Sušaku, imajući u vidu sve naznačene činjenice. To je utoliko potrebnije, jer je to u cjelini neistražena tema, pa objavljivanje izbora građe od 22 dokumenta omogućava barem približan uvid u djelatnost MMO URSSJ u Sušaku. Svi prezentirani dokumenti pohranjeni su u Arhivu Instituta za historiju radničkog pokreta u Zagrebu, u fondu URSSJ. Tekst dokumenta poštovan je u cijelosti, sa svim jezičkim, stilskim i pravopisnim osobitostima. U zagrade je stavljen dopisani tekst. Dokumenti su porredani kronološki i objašnjeni su samo neophodno potrebnim bilješkama.

Nadamo se da će objavljivanje ove izvorne građe pridonijeti daljem istraživanju veoma složene problematike na polju sindikalnog organiziranja radnika u Sušaku u međuratnom razdoblju, pa su u tom pravcu potrebni i poželjni dalji napori.

S K R A Ć E N I C E

- GRSJ — Glavni radnički savez Jugoslavije
— Hrvatski radnički savez
IO — Izvršni odbor
KPJ — Komunistička partija Jugoslavije
MMO — Mjesni međustrukovni odbor
MMV — Mjesno međustrukovno vijeće
ORSJ — Opće radnički savez Jugoslavije
URSSJ — Ujedinjeni radnički sindikalni savez Jugoslavije

[1.]

II.

Z A P I S N I K

Od 7. jula 1930.²¹

Sjednice Mjesnog Međustrukovnog odbora Ujedinjenog Radničkog Sindikalnog Saveza Jugoslavije na Sušaku, obdržane dne 7. jula o. g. u Prostorijama Povjereništva Radničke komore Račkoga ul. 22. I. Kat.

Prisutni:

- 1.) SAVA RADA KOVIĆ, Podružnica Saveza Živežarskih Radnika Jugosla. Sušak.
- 2.) SAVA RADA KOVIĆ, Zastupa Podru. Saveza Brij. Radnika-ca Jugosla. Sušak.

¹⁹ Isto.

²⁰ Pregled istorije Saveza komunista Jugoslavije, Beograd 1963, str. 282—283.

²¹ Zapisnik je pisan pisaćim strojem.

- 3.) IGNAC KOVAČIĆ, Savez Pomorskih Radnika Trg. Mornarice Jugosla. Sušak.
- 4.) JULIO PAP, Podružnica Saveza Privatnih Namještenika Jugosla. Sušak.
- 5.) IVAN BENIĆ, Povjereništvo Saveza Grafič. Radnika-ca Jugosla. Sušak.
- 6.) EDUARD FOLGOSSI, Povjereništvo Saveza Grafič. Radnika-ca Jugosla. Sušak.
- 7.) JOSIP VOK, Podružnica Općeg Radničkog Saveza Jugosla. Sušak.
- 8.) GJORGJE VUKSAN, Klub pomorskih Strojara Jugosla. Sušak.

Drug Radaković, pozdravlja prisutne i otvara zakazanu sjednicu sa 3. tačke dnevnog reda kako slijedi.

- 1.) Izbor za popunjenje funkcionera spomenutog odbora
- 2.) Izvještaj rada i čitanje dopisa P. O.²² za Hrvatsku i Slavoniju u Zagrebu, U. R. S. S. J.
- 3.) Razno.

1. tačka dnevnog Reda:

Na prijedlog druga Radakovića pošto nisu prisutni svi drugovi, brijači i. t. d. koji ovakovim momentima kod izbora moraju da prisustvuju, da se odgodi izbor funkcionera do slijedeće sjednice, koja ima da bira funkcionere, što se prima jedno glasno od strane prisutnih drugova.

2. tačka dnevnog reda: Predlaže se svijem drugovima da se moramo svi zajedno posvetiti radu kako smo to i dosada radili oko podizanja Sindikalnih Organizacija, te da usčuvamo jedinstvenu cjelinu u našem pokretu, kako je to i dosada bilo te kao takovi kod našega zajedničkog rada, imaćemo i uspjeha u našem radu, o kojem uspjehu možemo da računamo, s razloga toga što smo mi već to iskusili, kroz ovu godinu dana našega rada. Drug Radaković čita dopis (OKRUŽNICU) Pokrajinskog odbora U. R. S. S. J., Zagreb, od 27 juna 1930. na temelju koje obrazlaže slijedeće:

Kako nam je svima poznato, već duže vremena da je nastala neka nesuglasica kod pojedinih viših Funkcionera našega pokreta, a to se je porodilo najpre između istih u Zagrebu i Osijeku, koje nesuglasice ja tumačim jedino ličnom mržnjom, koja mržnja jedino može da škodi radničkom pokretu kao cjelini. Međutim mi drugovi nesmemo se obazirati na te nesuglasice već nam je dužnost da kod nas ostane onakova sloga u radu kako je to već spomenuto, pošto sa zajedničkim radom možemo ipak do nečega boljega doći.

Drug Radaković čita, koncept dopisa odnosno odgovor na tu okružnicu, na pročitanog koncepta jednoglasno se prima sa odobrenjem, jedino drug Pap²³ primjećuje na temelju istoga da se doda još slijedeća stavka.

U sveopćem interesu razvitka zdravog radničkog pokreta, kao cjeline tražimo da se ovaj dopis u slijedećem broju »RADNIČKIH NOVINA«, kao službenom glasilu Pokrajinskog Odbora U. R. S. S. J. u Zagrebu OŠTAMPA, a nadalje ima se k dopisu priklopiti izvještaj.—

²² Pokrajinski odbor.

²³ Julije.

Čita se dopis Povjereništva Saveza Grafički radnika-ca Jugoslavije Sušak, u kojem dopisu se tačno obrazlaže, potrebu proširenja Radničke čitaonice, kao i to da bi se spomenuta čitaonica snabdela sa što većim brojem radničkih i građanskih novina, kao i sa radničkim brošurama (KNJIŽNICOM) koja nam je od velike potrebe, u pogledu razvitka našega pokreta. Konačno se apeluje da mi na Sušaku, nemamo niti jednog Kulturno prosvetnog Društva, to predlaže, da bi svi drugovi zajednički poradili na osnovu toga sa pomoću kulturno prosvetnog odseka Radničke Komore u Zagrebu, uz posredovanje Pokrajinskog odbora U.R. S.S.J. u Zagrebu, da se to isto osnuje.

Budući je dnevni red iscrpljen, u raznom se niko nejavlja za Reč, drug Radaković, zaključuje sjednicu, te zakazuje dođuću sjednicu za 15. VII. o. g. na koju će biti pozvani svi drugovi sa pozivom.

Zaključeno i potpisano:

ZA:

Presednik
Kovačić v. r.

Okrugli pečat

Perovođa:
(Bez potpisa)

UJEDINJENI RADNIČKI SINDIKALNI SAVEZ JUGOSLAVIJE
Mjesni međustrukovni odbor
S U Š A K

Overovači:
P.²⁴ Julije v. r.
[Drugi potpis nečitak]

[2.]

Zagreb, 23. jula 1930

DRUGARSKOM

MJESNOM MEĐUSTRUKOVNOM ODBORU²⁵
SUŠAK.

Pokrajinski odbor raspravljao je Vaše dopise od 8. o. m. i zapisnik sjednice međustrukovnog odbora od istog dana pa je rješio da Vam saopšti sledeće:

Ni grafički radnici ni pomorski strojari nemaju prava rješavanja na sjednicama mjesnog međustrukovnog odbora URSJa iz prostog razloga jer njihove organizacije nisu u sklopu URSSJ;

URSSJ nije nikada dao povoda cepanju radničkoga pokreta, ali u njegovoj snazi nije da zadrži ljude kada oni sami hoće da se odvoje. ORSJ je bez ikakvih razloga izdvojio iz celine prema kojoj već nekoliko godina ne vrši osnovne obaveze. Niti plaća kvote, niti održaje ma kakve veze. On stoji pod uticajem nekolicine frakcionaša desničara iz bivše socijalističke partije,

²⁴ Pap.

²⁵ Prijepis dopisa, pisan pisanim strojem.

koji su se vazda upinjali da ORSJ drže pod svojim uticajem i osim celine radničkoga pokreta. Vi nas sigurno nećete rđavo razumeti kada Vam kažemo da mi nismo dali nikakva povoda ORSJ-u za takvu taktiku, kao što ćete razumeti i reći druga Vitomira Koraća, koji je pred licem prestavnika radničkoga pokreta iz cele zemlje rekao da oni jedinstva nikada nijesu htjeli.

Drugarski pozdrav.²⁶

[3.]

Sušak dne 16/XI. 1930

DRUGARSKOM!

POKRAJINSKOM ODBORU U.R.S.S.J.²⁷

Z A G R E B

Vrlo poštovani drugovi!

Na osnovu donesenog zaključka na našoj prošloj sjednici Mjesnog Međustrukovnog odbora, obdržanoj dne 29. oktobra 1930. čast nam je da zamilimo drugarski naslov, za dolje navedeni savjet.

Potpisani M.M.O. pokušao je već više puta da organizira obalno radništvo (LÜČKE RADNIKE), u sastavu Ors-a, što se je uvijek pokazalo kod svakog pokušaja dobra volja za organizaciju. Međutim ta Podružnica je bila uvijek od kratkog vijeka, skojih razloga to nam nije poznato jedino to smo mogli da primjetimo da bi isti teli da se oni organiziraju kao samostalni.

Na osnovu toga da se te radnike privuče ma bilo na koji način u Sindikalne radničke organizacije, to je drug Radaković,²⁸ upravitelj Povereništva na Sušaku, kao i tajnik, M. M. O. predložio slijedeće.

Da se poduzme jedna akcija među Lučkim radnicima, za osnivanje *Saveza obalnih radnika Jugoslavije centrala Sušak*, u sastavu, Urs-a, a budući je već drug Radaković, sa predstavnicima spomenutih radnika, kao i drug Kovačić,²⁹ član Upravnog Pokrajinskog Odbora,³⁰ u Zagrebu, već pregovarali sa istima u pogledu gore navedenog predmeta, to se može da računa da bi stvar tekla povoljno. To molimo drugarski Naslov, da bi nas šćim prije izvjestili, da li spomenuti predlog za izvršenje i dali bi centrala Urs-a, u opće dozvolila da osniva jedan novi savez.

A ako ste sporazumni i prihvatite naš predlog, dužnost je Urs-a da poradi kod sviju Pokrajinskih Odbora širom cele naše države a naročito u Splitu, da se svi obalni radnici na Morskim i Riječkim pristaništima organiziraju i stupe u rečeni savez. Mi smo tvrdog uverenja da bi taj Savez uspevao, a naročito akobi se za istu stvar sama Urs-a zauzela te nas u našoj akciji potpomagala. Sam Sušak broji 1200. obalnih radnika, a kada bi se povela agitacija duž celoga Hrvatskog primorja ne računajući Dalmaciju, može se

²⁶ Dopis je bez potpisa.

²⁷ Dopis je pisan pisaćim strojem.

²⁸ Sava. U slijedećim dokumentima se često spominje po imenu ili prezimenu pa da se izbjegnu nove bilješke, ističemo da se uvijek odnosi na Savu Radakovića.

²⁹ Ignac.

³⁰ Odnosi se na Pokrajinski odbor URSSJ za Hrvatsku i Slavoniju.

računati na 1500.— 2000. što svakako računamo da bi se taj broj kroz neko vreme obistinio, ali samo dobra agitacija.

Drugovi mi Vas molimo da nas o našem navedenom pitanju što prije izvjestite.

ZA:
(Okrugli pečat)

Drugarski pozdrav:
Radaković v. r.

UJEDINJENI RADNIČKI SINDIKALNI SAVEZ JUGOSLAVIJE
Mjesni medjustrukovni odbor
S U Š A K

[4.]

Zagreb, 20. novembra 1930.

MJESNOM MEDJUSTRUKOVNOM ODBORU URSSJ³¹

S U Š A K

Vaš list od 16. o.mj.³² po pitanju osnivanja Saveza obalskih radnika Jugoslavije sa sedištem u Sušaku bio je predmet rasprave sjednice Pokrajinskog odbora od 18. o. mj. pa je jednoglasno riješeno da se nema ništa protiv osnivanja takvog saveza po gotovu kada radnici smatraju za nužno stvaranje svoga samostalnoga stručnog saveza. Ovaj pokrajinski odbor pružiće Vam u radu svestranu svoju pomoć i kod centrale URSSJ u Beogradu će se zauzeti da Vas uzme u svoju evidenciju i da Vam i ona u svakom slučaju svestrano pomogne.

Drugarski pozdrav!

Za:

Predsjednik:³³

Sekretar:³⁴

[5.]

Sušak, dne 25. februara 1931.

DRUGARSKOM

POKRAJINSKOM ODBORU U. R. S. S. J.,³⁵

Z A G R E B.—

Vrlo poštovani drugovi!

U posjedu drugarske Vaše okružnice od 24. februara o. g. slobodan je potpisani Mjesni Medjustrukovni odbor U. R. S. S. J. Sušak a na osnovu spomenute okružnice odgovoriti slijedeće.

³¹ Kopija dopisa, pisana pisaćim strojem.

³² Vidi dokumenat broj 3.

³³ Bez potpisa.

³⁴ Bez potpisa.

³⁵ Dopis je pisan pisaćim strojem.

U koliko se može da konstatira da ta napetnost odnosno trzavice u našem pokretu cijele Jugoslavije, u mjesto da se smanjuje, ona još više raste i ako je naslovu dobro poznato da je štetno po jedne i po druge a najviše štetuje siromašni radnik, dočim radnički funkcioneri kao glavni vodje našega pokreta lijepo se smiju i putem štampe jedan drugoga napada, a gazde odnosno poslodavci izrabljuju priliku radničke nesuglasice te siromašnog radnika izrabljuju do mile volje, sve ove svadjanje, koje se vode izmedju URSSJA i ORSA idu u prilog poslodavaca, što ali najbolje osjeća kako je to gore rečeno siromašni radnik.

Što se tiče toga, da je Vama tamo na smetnji ORS u pogledu izbora radničkih povjerenika, te na osnovi toga napominujete u spomenutoj okružnici da bi bilo dobro da gdje ORS postavi svoju kandidatsku listu, da tu i mi postavimo kao Mjesni Medjustrukovni odbor URSSJ. Medjutim nama tu nitko nesmeta, pošto mi zajednički radimo, pa prema tomu nepotrebno je da mećemo protivničku listu to jest našu, pošto mi tako i tako mislimo zajednički sprovesti izbor.

Budući da mi na Sušaku radnici svih struka zajednički radimo i istupamo za dobrobit radničkog pokreta, to na temelju toga medju nama spomenutim radnicima ne igra ulogu ni koji je URSSJ ni koji ORS, jedino to kod nas igra ulogu za zajednički i napredni rad čistog zdravog radničkog pokreta.

Što se tiče smjene radničkom pokretu i njegovom razvitku na Sušaku mnogo smetaju razne okružnice, kao i cijelokupna radnička štampa, koja ništa drugo ne donša nego klevetanje i koje zna bolje krast u Radničkoj Komori, a koliko smeta Sušaku ovakova štampa nije izključeno da nesmeta i u ostalim mjestima Kraljevine Jugoslavije, to na osnovu toga umoljava se drugarski Naslov, sa strane sviju predstavnika ovomjesnih sindikalnih radničkih organizacija, da bi drugarski Naslov izvolio nastojati na tomu da se prestane sa klevetanjem pojedinih radničkih funkcionera, to jest izmedju URSSJ i ORSA, pošto je to štetno za cijelokupni radnički pokret i zdravi rad, u protivnom slučaju bi ćemo prisiljeni da vraćamo cijelokupnu radničku štampu i jedne i druge struje izuzevši Grafičkog Radnika³⁶ natrag, da ne dolaze i da netruju naš pokret u Sušaku, jer smo direktno osjetili da je vrlo štetno nekorisno za razvitak zajedničkog i zdravog radničkog pokreta u cijeloj Jugoslaviji.

Umoljava se drugarski Naslov, da se ovaj naš dopis odnosno molba uvaži u koliko to bude moguće, te da bude predmet dnevnoga reda na dojučoj sjednici gornjeg Naslova, zaključak sjednice sa velikim interesovanjem očekujemo.

Sa drugarskim pozdravom:

Predsjednik:
uz. Pap Julije v. r.

tajnik:
Radaković v. r.

Ivan Benić³⁷ v. r.

(Okrugli pečat)
UJEDINJENI RADNIČKI SINDIKALNI SAVEZ JUGOSLAVIJE
Mjesni medjustrukovni odbor
S U Š A K

³⁶ **Grafički radnik** izlazio je u Beogradu 1921—1929. i bio je organ Saveza grafičkih radnika Jugoslavije.

³⁷ Ivan Benić je bio član Mjesnog međustrukovnog odbora URSSJ u Sušaku.

DRUGARSKOM!

POKRAJINSKOM ODBORU
Ujedinjenog Rad. Sin. Sav. Jugos.³⁸

Z A G R E B

U posjedu Vašega drugarskog dopisa, datiranog 8 o. m. t. g. časti se potpisani odgovoriti slijedeće.

Ne odgovara istini daje M.M.O. u Sušaku, a na osnovu u dopisu spomenute prestavke sazvaio protesni zbor po pitanju ukidanja odnosno likvidiranja ovomjesnog Okružnog Ureda za osiguranje radnika, u stvarno je to daje na obdržanoj sjednici od 2 o. m. MMO. zaključio da se po spomenuto pitanju ima da obdrži protesni zbor u prošlu nedelju t. j. 5. t. m. koji zbor je bio u stvarno i sazvat, samo je to što se pojedini nisu odazvali. Međutim MMO. je poslao rezolucije na sva kompetentna mjesta u znak protesta, koju se također Naslovu dostavlja u prepisu, na uvidjaj, što se tiče nesuglasice za prošlo nedeljni zbor, toće Naslov da konstatira iz samoga zapisnika kojega ćete da primite naknadno, a koji će također da primi Zemaljska Centrala Urs-a u Beogradu.

Istina je da je drug Radaković, na zamolbu Lučkih radnika, sazvaio protestni zbor, po pitanju uređaja Lučkog rada u Sušačkoj Luci, a budući da je stvar Lučkog rada najbolje poznata Drugu Vilimu Haramini,³⁹ to je isti i pozvat za glavnog referenta po istomu pitanju, a nikako po pitanju u dopisu spomenutom. Budući da je drug Haramina obdržavao ovdje više puta ankete ispred Radničke Komore i Općeg Radničkog Saveza, te kao takav je i u posjedu Nacrta Uredbe za sprovođenje Registracije Lučkog rada na pravednoj bazi t. j. na bazi Radničkog Zadrugarstva Lučkih radnika, u ostalom što smo tvrdog uverenja da je drugarskom Naslovu vrlo dobro poznato, iz naših ranijih dopisa kao zapisnika da mi nismo pravili nikakovo pitanje između URS-a i ORS-a, a svakako računamo da se to ni u buduće neće dešavati, u koliko se je sada u najzadnje vreme to opazilo, mi će mo svakako gledati da tu opasnu stvar po Razvitak radničkog pokreta uklonimo iz naše sredine odnosno da se sa istim ispadicama prestane, ukolikose bude moglo, u koliko bi se i dalje nastavilo ovako postoji opasnost za i ovo malo pokreta što ga se drži u rukama na Sušaku.

Budući da je to jedna prosta laž, kako je drugarski Naslov, obavješten, to se drugarski Naslov, umoljava da bi izvolio potpisamom saopćiti od koje strane i koje osobe potječe, ovakova neosnovana laž, u koliko nebi Naslov tio već istu osobu prikrivo, to će mo se da poslužimo sa radničkom štampom što će biti za dobar dokaz po pitanju razvitka ovomjesnog pokreta, a naročito URS-A, budući je stvar hitna to se usudjuje potpisani kao tajnik MMO. u Sušaku, dostaviti ovaj list na vlastitu odgovornost, dočim na prvoj sjednici MMO. biće predmet dnevnog reda spomenuti dopis.

Tolko znanja i ravnanja

Sa drugarskim pozdravom:
Radaković, v. r.

³⁸ Dopis je pisan pisaćim strojem.

³⁹ Vilim Haramina bio je tada sekretar Općeg radničkog saveza i član Izvršnog odbora URSSJ.

Umoljavamo drugarski Naslov dabi izvolio ovu Rezoluciju objelodaniti u Radničkim novinama, t. j. Službenom Organu Urs-a.⁴⁰

Radaković, vr

[7.]

Z A P I S N I K
16. augusta 1931.⁴¹

spisan o zboru radnika Ujedinjenog radničkog sindikalnog saveza Jugoslavije, Sušak, održanom rečenoga dana u prostorijama restauracije »Zlatni lav«, Sušak, Šetalište Prestolonasljednika Petra broj 14. prizemno.

Otvorenje zbora.

Pošto je konstatovano da je zbor po Mjesnom Medjstrukovnom Odboru URSSJ., Sušak, pravovaljano sazvan to je isti u prisutnosti prestavnika vlasti i cca 180 radnika otvoren po blagajniku MMO. URSSJ., Sušak, drugu Julio Papu kao predsjedatelj zbora.—

Predsjedatelj zbora pozdravlja sve prisutne drugove, predstavnike vlasti i izaslanike iz Zagreba drugove Petar Dergenc i Adolf Kunčić, te naglasio svrhu obdržanja zbora i čita najavljeni dnevni red.—

Prelazi se na dnevni red.—

I. točka dnevnog reda: Svrha i značaj radničkih sindikalnih organizacija.

Predsjedatelj daje riječ tajniku Pokrajinskog odbora Saveza gradjevinarskih radnika Jugoslavije u Zagrebu drugu Petar Dergencu.—

Drug Dergenc je očitao u svome obrazloženom govoru historiju osnivanja radničkih sindikalnih organizacija. Prikazivajući kakovi su bili uslovi rada u vrijeme kada nisu bile sindikalne organizacije, kako su počeli izrabljivati ljudsku radnu snagu te kako su nastale teške ekonomske prilike za život radnika a to osobito osjetljivo u vrijeme zamjenjivanja ljudske radne snage sa strojem. Strojevi silnom brzinom sve više ubrzavaju proces proizvodnje. Stoga nastali su sasvim drugi i još teži uslovi rada, pa su radnici počeli ugledati da kakav život biti će im. U svrhu spašavanja izrabljene i bačene ljudske radne snage iz radionica bili su radnici sami prinuđeni započeti putem međusobnog solidarnog rada braniti svoje klasne interese pa tako je došlo postepeno do osnivanja, izgrađivanja i razvitka radničkih sindikalnih organizacija, putem kojih bilo je već u početku potaknuto pitanje skraćivanja radnog vremena, koje pitanje je i danas redovito na dnevnom redu. Nadalje tumači svrhu radničkih sindikalnih organizacija te prikazuje u koju svrhu se plaća članarina te kako ima radnička klasa zadatak da se brine o pomoći u vrijeme neuposlenosti, bolesti, iznemoglosti itd. Ujedno dokažemo da se može uspješno poboljšati radne uslove jedino putem jedinstva klasnih radničkih sindikalnih organizacija, koje se bore protiv poslodavačkih izrabljiva-

⁴⁰ Ova rečenica dopisana je rukom.

⁴¹ Zapisnik je pisan pisaćim strojem.

vanja, a to jest da radnici imaju pravo sami putem sindikal. org. jedinstveno određivati cijene ljudske radne snage svoju struka bez razlika, isti način kako i to poslodavci čine sa robom. Da se do toga dodje bezuvjetno potrebno pristupiti u svim mjestima ka osnivanju namjebenog odsjeka radnika i namještenika i stvaranju kolektivnih ugovora. Na koncu ovog govora tumači zadatak namjebenog ureda te blagodet stvaranja kolektivnih ugovora, što su plodovi rada jedinstvenog radničkog pokreta.—

Prisutni odobravaju.—

II. točka dnevnog reda: Radničko socijalno zaštitno zakonodavstvo.—

Predsjedatelj daje riječ tajniku Oblasnog odbora Saveza metalških radnika Jugoslavije u Zagrebu drugu Adolfu Kunčiču.—

Drug Kunčić je referisao kako je radništvo uopće stradavao usled toga što radnici nisu bili u svojim stručnim organizacijama pa prikazavši uspješan rad sindikalnih organizacija iz mirnog doba kao i današnjeg, koje opredjelilo radnike po kvalifikaciji u klasn. rad. org., pa su ti organizovani radnici tako uvijek polučili vrlo dobre rezultate. Već se u mirno doba osobito u vrijeme uvođenja strojeva osjetilo teški uslovi rada, produljivanje radnog vremena i neuposlenost, stoga je radnička klasa očajno požrtvovno borila oduvijek neumorno za skraćivanje radnog vremena da tako dodju svi radnici do dnevne zarade odnosno do uposlivanja a time ublaži i suzbije neuposlenost. Borba za uvođenje 8-satnog vremena. Napominjuje kakvo je bilo radno vreme u ratno doba i posle rata... Kod sklopljenja mirovnih ugovora kako su radnici putem svoje organizovane klase izvojevali da budu i radničko klasni interesi zaštićeni, osigurani u radu, u vreme neuposlenosti, bolesti, iznemoglosti itd. Sve ovo je zajamčeno po mirovnim ugovorima, na temelju kojih imaju sve države donošati radničko socijalno zaštitno zakonodavstvo, kojem radu i naša država pristupila pa tako je donešen Zakon o zaštiti radnika, Zakon o inspekciji rada, Zakon osiguranja radnika, te tumači pojedine glavne odredbe tih zakona, koje moraju da se dopune i provode u život odnosno oživotare. Nadalje radničko socijalno zaštitno zakonodavstvo uspoređuje sa zahtjevima poslodavačke klase. Koji zahtjevi su neopravdani te koji bi samo još više pogoršavali i tako bijedno stanje cjelokupnog radništva. Mi radnici tražimo potpuno izvršivanje radničko zaštitnog zakonodavstva i uvođenje osiguranja starosti i iznemoglosti u sklopu donošenja jedinstvenog radničko socijalnog zakonodavstva za cijelu državu Jugoslavije. Pošto stoji — nažalost — jedan veliki dio radnika izvan svoje klasne organizacije, poslodavci lahko izigravaju odredbe zakona, stoga imaju radnici zadatak putem radničko klasne organizacije braniti svoje interese i očuvati svoje tekovine. Nadalje tumači glavne odredbe higijenskih uređaja, ustanove Radničkih Komora, Javne burze rada itd. Po pitanju stranih radnika ustanovljeno je da još uvijek rade mnogo stranci bez propisane dozvole pa i u tom isto ima zadaća radn. sind. org. i to konkretne prijave mora se podnašati nadležnoj vlasti. Pošto je ovo službeno i na anketi Ministarstva Socijalne Politike ustanovljeno broj neuposlenih radnika i to 100.000, stoga mi radnici tražimo da se onaj strani radnik, koga se može zamjeniti da se izmeni sa domaćom radnom snagom. Nadalje govori o bolesti, koja hara u redovima radnika tako npr. tuberkuloze itd. o nesretnim slučajevima, pa prelazi na tumačenje o

odredbi radničkih povjerenika te govori o važnosti biranja radničkih povjerenika. Radničko-zaštitnog zakonodavstva ne sprovoda se u život, jer su radnici u većini klasno neprosvećeni te zbog toga i neorganizovani. Kad mi radnici kažemo da nešto ne valja, da ovo ili ono nije u redu, odmah nam na leđa prišiju boljševizam, pa nas kao boljševike ušutkuju. Zato nas neće čuditi, ali nas ovaj ili onaj naimenovanje za komunistu, zato što otvoreno naglašavamo odnosno tražimo naša prava, 8-satno radno vreme, nedeljni počinak, organizovanje radnika itd. Što sve nam je zakonom zagarantovano. Privredna i gospodarska kriza zahvatila je gotovo čitav svijet. Ta se kriza i kod nas u glavnome svaljuje na ledja najsiromašnijih slojeva našega naroda to jest na radničku klasu. Obzirom na pomanjkanje socijalne svijesti, poslodavci snizuju radnicima plaće, produljuju radno vrijeme, jednom riječu iskorišćuju radnika do skrajnjih granica. U koliko su obranjene tekovine ranijih borba radničke klase u glavnom je zasluga organizovanih radnika. Skraćeno radno vreme provadja se u onim poduzećima, gdje postoje organizacije, a socijalna zaštita provadja se u toliko, u koliko imadu radnici organizacione snage. Stoga ima se sve poduzeti, da se organizacije brojčano i materijalno ojačaju to jest potrebno je da se povede akcija za jačanje radničke klase u sind. organizacijama. Treba prikazati radnicima uzroke današnjeg stanja, kako bi se svima radnicima a time čitavom našem narodu omogućilo opstanak, bolji život te da se isti podigne na viši životni nivo. Stoga trebamo da podignemo radnika kulturno te dužnost nam je jačati naše radničke redove i širiti klasnu svijest i to najlakše ćemo učiniti da dođemo do cilja i to moramo učiniti preko naše radničke štampe te stvaranje radničko kulturnog društva, obdržavanje predavanja itd.

Prisutni odobravaju.

III. točka dnevnog reda: Razno.—

Predsjedatelj daje riječ tajniku Pokrajinskog odbora Saveza gradjevinarskih radnika Jugoslavije u Zagrebu drugu Dergencu.— Drug Dergenc tumači važnost postupka biranja radničkih povjerenika.—

Svršetkom tumačenja druga Dergneca daje predsjedatelj riječ drugu Pero Pučiću.

Drug Pučić pozivlje prisutne sve drugove, da porade na što boljoj agitaciji na organizovanju radnika, te pozivlje odbor Podružnice Saveza gradjevinarskih radnika Jugoslavije, Sušak, da odbornici ostanu ovdje u svrhu dogovora odnosno predradnji oko provodjenja izbora radničkih povjerenika.—

Zaključak zbora.

Pošto je iscrpljen dnevni red a drugih govornika nije najavljeno predsjedatelj poziva drugove sve prisutne da porade podizanju radn. org. te svaki bude u zajedničkom radu aktivan jer članovi sačinjavaju organizaciju te zahvaljuje prisutnima na prisustvo i sudelovanju i uzornom redu da su pažljivo saslušali referata pa ih poziva da i u buduće na poziv odazivaju ovako lepo a u još većem broju te zaključuje zbor. Na to su prisutni mirno razišli.—

Z a k l j u č e n o.

Predsjedatelj:
Pap Julio, v. r.

Zapisničar:
Pap Julio, v. r.

Ovjerovljen:
Ban Matija, v. r.
Fabac Marko, v. r.

Datum kao gore

Za Mjesni Medjustrukovni odbor U. R. S. S. J.
Sušaku Vidjeni potpisano

ZA:
(Okrugli pečat)

Predsjednik:
Kovačić,⁴² v. r.

Tajnik: uz.
J.⁴³ Bujan, v. r.

UJEDINJENI RADNIČKI SINDIKALNI SAVEZ JUGOSLAVIJE
Mjesni medjustrukovni odbor
S U Š A K

[8.]

Ujedinjeni Radnički Sindikalni Savez Jugoslavije
mjesni medjustrukovni odbor, Sušak

POZIV NA ZBOR⁴⁴
SVIH ČLANOVA U. R. S. S. J. U SUŠAKU.

Drugovi!

Radnici, namještenici sviju struka!

Pohrlite svi na ovaj zbor koji će se održati u ponedjeljak dne 17. ov.mj.⁴⁵ u restauraciji »ZLATNI LAV« u 5 i pol sati po podne.

Budući da je ovaj zbor od velike važnosti za cjelokupnu radničku klasu grada Sušaka, to svi nefaljeno prisustvujte tom zboru.

DRUGOVI RADNICI!

Bijeda i siromaštvo vas nagoni i pritište, da se po što po to prodajete vašim poslodavcima, samo da zaradite suhi kruh, da biste nekako preživjeli skupa s vašim familijama.

Uslovi rada pod kojim radite su nevjerovatno grozni i neopisivi. Vaši poslodavci — ne žaleći vas ni vaših porodica — iz dana u dan pogoršavaju vam te uslove rada i plaće snizuju samo zato, kako bi došli do čim većeg profita na račun vašega rada, a da mogu lakše i ljepše provesti ljetovanja sa svojim familijama po raznim rivijerama, dok se vi u znoju mučite i na

⁴² Ignac.

⁴³ Ivan.

⁴⁴ Poziv je tiskan u štampariji.

⁴⁵ Zbor se održao 17. kolovoza 1931. godine.

ovoj sunčanoj žeži mrcvarite, dotle vaši poslodavci u hladovini studiraju, na koji način da vam produže radno vrijeme te skinu i onako mizernu nadnicu. I prem, da vam zakon o zaštiti radnika garantuje radno vreme itd. poslodavci se na to ne obaziru i krše sam taj zakon. Oni ga krše zato, jer znadu da su radnici većinom neorganizovani, i jer sami o sebi ne vode računa, kako i na koji način da iz tog zla izadju.

Drugovi! Jeli to tako mora biti? Ne. Nemora. Ne mora zato, jer iz toga imade izlaz, i to taj, da ne bude niti jedan radnik, a koji ne bi pristupio u svoju sindikalnu organizaciju, te putem iste stvarao kolektivne ugovore, snizavao to 12—14 satno radno vrijeme, normirali plaće i ostale uslove rada, da vas se poštiva kao ljude koji stvaraju, rade i privređuju, a ne da se sa vama postupa gore, nego gospodar sa svojim maršetom.

Referisati će na tom zboru: pokrajinski sekretar gradjevinara drug DERGENC⁴⁶ i oblasni sekretar metalaca drug Kunčić.⁴⁷

MJESNI MEDJUSTRUKOVNI ODBOR U.R.S.S.J.

[9.]

DRUGARSKI

POKRAJINSKI ODBOR U.R.S.S.J.⁴⁸

Z A G R E B

Na osnovu »Punomoćja« kojeg sam dobio od drugarskog naslova da u Sušaku 9.o.m.t.g. održim sjednicu I.O.⁴⁹ ili plenum M.M.O., te da tom prilikom nastojim da se u Sušaku urede sva organizaciona pitanja tamošnjih organizacija, dostavljam drugarskom naslovu kao izvještaj slijede.

Isti dan tj. dne 9.o.m. kada sam došao u Sušak, potražio sam predsjednika tamošnjeg M.M.O., no rečeno mi je da nakon odlaska druga Djuraševića,⁵⁰ od toga vremena nije se ni jedna sjednica M.M.O. održala te prema tome nije biran drugi za predsjednika.

Kako se u to vrijeme nije u Sušaku nalazio sekretar M.M.O. pozvao sam sve funkcionere sastavnih organizacija da sutradan, tj. 10.o.m. u 7 sati na večer dodju na plenum M.M.O. Svi funkcioneri su na taj poziv pristali, osim funkcionera Saveza pomorskih radnika, Kluba pomorskih kapetana i podružnice Saveza privatnih namještenika, koji su mi odgovorili da na plenum neće doći s razloga da se sekretar ne nalazi u Sušaku.

Nakon te izjave spomenutih organizacija, ja sam tada pozvao sve sastavne organizacije da za taj izašalju svoje predstavnike na konferenciju svih sastavnih organizacija. Kada sam to saopćio svi prisutni funkcioneri pristali su da se ta konferencija održi i da će na konferenciju doći.

---

⁴⁶ Petar.

⁴⁷ Adolf.

⁴⁸ Dopis je pisan pisaćim strojem.

⁴⁹ Izvršnog odbora.

⁵⁰ Nije bilo moguće utvrditi ime.

Medjutim, sutradan sekretar Saveza pomorskih radnika drug Kovačić,⁵¹ sekretar Kluba pomorskih kapetana i sekretar podružnice Saveza privatnih namještenika, saopćili su mi da na tu konferenciju neće doći, uz motivaciju da je konferencija nepotrebna, a meni ako su potrebne kakve informacije, neka ih svakoga pojedinog posjetim i oni će mi te informacije dati.

Nakon ovoga nije mi preostalo drugo no da sa predstavnicima ostalih organizacija održim sjednicu, na kojoj će izložiti svoje mišljenje koji su razlozi da je prestao svaki rad tamošnjeg M.M.O.

Prije održanja te sjednice, bio sam prisiljen da odem u audienciju kod sekretara Pomorskih radnika, Kluba pomorskih kapetana i Saveza privatnih namještenika, koji su mi svaki posebice o prestanku rada M.M.O., izvjestili slijedeće:

Sekretar Saveza pomoraca drug Kovačić kaže; rad M.M.O. prestao je zbog toga što su funkcioneri pomoraca i Kluba kapetana preopterećeni sa radom na regulisanju radnih odnosa pomoraca i kolektivnog ugovora sa brodovlasticima. Osim toga da se u M.M.O. nemože raditi zbog intriga jednoga čovjeka. (Druga Radakovića)

Drug Vuksan,⁵² sekretar Kluba pomorskih kapetana izjavljuje isto što i Kovačić.

Drug Riemer, sekretar podružnice Saveza privatnih namještenika, kaže da je rad u M.M.O. prestao zbog toga što se tamo nalaze ljudi koji ne pripadaju u M.M.O., jer da njihov predstavnik nije biran na godišnjoj skupštini u upravu njihove podružnice i zbog toga ne pripada u M.M.O.

Medjutim, na sjednici predstavnika ostalih organizacija i to: gradjevina, odjevnih, metalnih i živežarskih radnika, svi ti funkcioneri saglasno izjavljaju da je rad u M.M.O. nemoguć zbog toga što predstavnici pomoraca i sa njima sekretar M.M.O. drug Antunović,⁵³ jednostavno neće da rade u tome forumu. Prema izjavama tih drugova, bilo je nekoliko puta veoma važnih stvari za rešavanje, ali sekretar M.M.O. neće da sazove plenum ili I.O. već sve te stvari želi da se reše na brzu ruku i onako »privatno« sporazume.

Drugovi smatraju da sekretar M.M.O. postupa tako zbog toga što ne dozvoljava da se njegov rad kritikuje i što ne želi da se na tome forumu stavljaju predlozi rešavaju stvari koje nisu njemu po volji. Što se tiče druga Radakovića, oni, tj. predstavnici građevinara, metalaca i krojača, izjavljaju da je drug Radaković najagilniji i baš radi toga što Radaković hoće da M.M.O. povede više računa o tamošnjim organizacijama i pomogne im na radu, lični komoditet druga Antunovića to ne podnosi i to je uzrok da M.M.O. zapravo ni ne postoji.

Toliko o izjavama i izvješću tamošnjih drugova i moje je mišljenje da su ti drugovi (građevinari i ostali osim pomoraca i privatnih namještenika) u pravu, te da je potrebno da P.O. uputi M.M.O. dopis i pozove ih da sve te sitničave sporove likvidiraju jer je to u interesu pokreta kao cjeline.

---

⁵¹ Ignac.

⁵² Đorđe.

⁵³ Ivo.

Ujedno saopćujem drugarskom P.O. da sam blagajniku drugu Pintaru⁵⁴ podneo račun u ime troškova u svoti od din. 150.—, pošto se u Sušaku radi poslova P.O.⁵⁵ zadržao 24 sata više no što je bilo potrebno za održanje sastanka sa odjevnim radnicima.

Drug Pintar mi je naznačenu svotu isplatio.

Zagreb, dne 18 oktobra 1932

Marijan Sokičić, v. r.

[10.]

KURTINI MARKO
SPLIT

Zagreb, 15 novembra 1932 g.

POKRAJINSKI ODBOR U.R.S.S.J.⁵⁶

Z A G R E B

U vezi tamošnjeg dopisa od 12. novembra o.g. kojim me je P.O.⁵⁷ ovlastio da učestvujem na sjednici MMO u Sušaku kao delegat, to po svršenom poslu podnosim izvještaj.

Kako je poznato P.O. ova je sjednica MMO imala svrhu da zamrli MMO oživi i obnovi njegovu potrebnu funkciju. Medjutim dvojim da će i ovoga puta uspjeti MMO dovesti u onu aktivnost koja mu je potrebna, da rasute snage pokreta uskladi u jednu cjelinu, u jedan organ koji bi bio žarište pribiranja tih snaga.

Stanje, koje je bilo odlaskom druga Gjuraševića biće PO poznato po njemu. Posle njegovog odlaska predsjedničko mjesto zauzeo je drug VUKSAN GJORGJE, sekretar Kluba pomorskih strojara, dok je tajništvo vodio i nadalje drug ANTUNOVIĆ IVO, referent Komore u Sušaku. Od maja meseca, kada su desile ove promjene, pa do novembra MMO nije bilo održano *nijedne* sjednice.

Izvještaj pretsjednika na ovoj sjednici bio je skroz beznačajan, i sastojao se samo u ispričavanju nemogućnosti održavanja sjednica zbog njegovog otsuća iz Sušaka u mjesecu junu, julu, i augustu.

Izvještaj tajnika također nije sadržavao nikakvih izjava o nekim akcijama, o poznavanju prilika u pojedinim orgnizacijama, o socijalnom i ekonomskom stanju pojedinih kategorija radnika, o saradnji sa R. Komorom i ostalim soc. institucijama, o održanim zborovima, sastancima, predavanjima, zabavama i slično. U jednu riječ: NIŠTA.

---

⁵⁴ Miroslav Pintar bio je tada blagajnik Pokrajinskog odbora URSSJ u Zagrebu.

⁵⁵ Pokrajinski odbor.

⁵⁶ Izvještaj je pisan pisaćim strojem.

⁵⁷ Pokrajinski odbor.

Izvještaj blagajnika takodjer nije bio na svom mjestu, jer nije našao za shodno da pripravi za ovu važnu sjednicu koja se održava poslije tolikih mjeseci, ni bilans, nego onako napamet i iz knjiga čitao brojke.

Na sjednici bilo je prisutno 26 lica, a zastupano 11 organizacija, odnosno bolje kategorija.

Na ovoj sjednici zahvalili su se na poverenim dužnostima: pretsjednik Vuksan, tajnik Antunović, i blagajnik Havliček.⁵⁸ Prema tome potrebno je bilo da se rekonstruira za ove članove MMO, ali *samo konstituisanje odloženo je bilo za dva dana kasnije*.

Nakon saslušanih izvještaja, ja sam ispred PO pozdravio prisutne i prikazao im nepravilnosti u njihovom dosadanjem radu. Osudio sam mršavost izvještaja uprave, koja sada polaže svoj mandat sa poraznim rezultatom. U organizacijom pravcu nije učinjeno ništa. Naprotiv, i one neke organizacije koje su postojale pred godinu dana i njih je nestalo, a nova se nije ništa stvorilo.

Drugovima primjetio sam također stanovite anomalije, a to su, da je pretsjednik MMO lice, čija organizacija uopće nije u sastavu URSA, kao i blagajnik koji nije član pak ni jedne organizacije, nego prosti namještenik Kluba strojara i k tome penzionirac.

Na samoj sjednici ispitivajući drugove o stanju u kojem se nalazi njihova kategorija u pogledu volje i raspoloženja za rad i podizanje organizacije, dobio sam ovo stanje:

ŽIVEŽARI: oko 25 aktivnih i organizovanih, tako stoji redovno ta grupa oduvijek na istom nivou, nalaze se u akciji za ugovor.

GRADJEVINARI: od 314 organizovanih u 1931 g. sada ih ima tek oko 30. i oko 7 soboslikara, akcije nikakve ne vode.

METALCI: prošle godine bilo oko 50, sada tek 3, ostalo besposleno oko 50%, van organizacije mnogo oko 300.

PRIV. NAMJEŠTENICI: ovo je jedina organizacija koja pokazuje stalni napredak i aktivnost u akcijama. Danas se obnavlja i broji oko 60 članova, a ima izgleda za daljnji porast.

KROJAČI: ima oko 18 muških i 20 ženskih, organizovanih oko 12, od ženskih 2, u akciji su za ugovor.

KOŽARCI: od 18 ima ih 8 organizovanih, nekoliko ima besposlenih, ne pokazuju nikakvu aktivnost.

ELEKTRICARI: svi neorganizovani a ima ih oko 50.

POMORCI: izvještavaju o svojim akcijama na socijalnom zakonodavstvu za pomorce.

Nadalje na sjednici bila je ispravna primjedba druga CABUNCA⁵⁹ proti toga, što se saziva plenum MMO, a nije se prethodno sazvaao Izvršni odbor i na taj način raspravile stanovite stvari i odredio dnevni red. Ističe nepravilan rad dosadanje uprave i traži da se ubuduće ipak nada da će rad MMO biti na visini svoje zadaće.

---

⁵⁸ Ćiril.

⁵⁹ Nije bilo moguće utvrditi ime.

U pogledu kvote dolaze u obzir samo Klub kapetana i Savez pomorskih radnika, dok Klub strojara nije još član URSSA. Ja sam upozorio drugove na njihovu dužnost, ali tuže se na finansijske neprilike koje su nastale zbog neredovnog plaćanja članarine od strane članova zbog nezaposlenosti, zbog proganjanja brodskih povjerenika od strane brodovlasnika, i zbog toga što su organizacije izdale velike iznose za svoju akciju u Beogradu na izradbi zakonskih propisa o socijalnoj zaštiti pomoraca.

Otkup »R.N.«⁶⁰ također je s moje strane preporučen, ali i taj će teško da usljedi zbog gore navedenih finansijskih neprilika.

Za jedno i drugo, pretstavnici obiju organizacija mole PO, da bi uzeo na znanje njihovo stanje, i pričekao dok se dovrši akcija u Beogradu i potom ponovno prikupe sredstva kojom prigodom ne će se zaboraviti, da se u prvom redu izvrši njihova dužnost prema PO u pogledu kvote, kao i otkupa »R.N.«

Posmatrajući prilike u Sušaku radničkog pokreta, ja smatram, da bi bilo potrebno u cilju ojačavanja pokreta, a naročito pravilnog djelovanja MMO, da bi prigodom održanja svakog plenuma MMO od strane PO bio upućen jedan delegat koji će tamošnjim drugovima dati potrebna uputstva o vođenju poslova u MMO, kao i o sprečavanju tamošnjih opreka između pojedinih funkcionera, te upućivati ih na međusobnu trpeljivost u interesu zdravog pokreta.

Ove posjete bile bi potrebne barem za prvih nekoliko sjednica plenuma.

Drugarski pozdrav
Marko Kurtini, v. r.

[11.]

RIEMER JOSIP, član
Oblasne uprave URSA — Sušak

SUŠAK, 7 decembra 1933.

DRUGARSKOM

POKRAJINSKOM ODBORU
UJEDINJENOG RADNIČKOG SINDIKALNOG SAVEZA
JUGOSLAVIJE⁶¹

Z A G R E B.—

Dragi drugovi!

Primio sam okružnicu od 23. XI. o. g. kao i poziv na oblasnu konferencu, koja će se održati dne 8 o. m., pa pošto mi nije moguće da istoj prisustvujem, umolio sam druga Ivana Antića da pročita ovu moju predstavku i zamoli drugarski naslov, da uloži sve svoje sile da se potrebama ovog kraja udovolji. Istodobno čast mi je izvjestiti naslov o prilikama u soc. osiguranju i sindikalnom pokretu u okrugu sušačkog Ouzora.

---

⁶⁰ Misli se na list »Radničke novine« koje su izlazile u Beogradu.

⁶¹ Predstavka je pisana pisaćim strojem.

I. SOCIJALNO OSIGURANJE.

Kada smo prošle godine u augustu imenovani članovima ravn. vijeća i nadz. odbora Ouzora⁶² u Sušaku, financijsko stanje ureda bilo je u vrlo teškom položaju. Ured je dugovao što Suzoru⁶³ što Radn. komori i Berzi rada oko 2,800.000.— dinara.

Na administraciju ureda stizale su pritužbe sa svih strana. U glavnom su tužbe bile na rad činovnika i nekih liječnika, uskraćivanje hranarina i ostalih pogodnosti. Gospodarstvo sa trošenjem budžetom predviđenih stavaka bilo je ispod svake kritike.

Tužbe na liječničku službu u Hrvatskom primorju i u Gorskom kotaru, bila je svakodnevna pojava. Jednom riječju darmar i nezadovoljstvo sa svih strana.

Ako se je igdje osjetila posljedica višegodišnjeg komesarijata, onda se je taj najviše osjećao ovdje.

Našavši ovako teške prilike u ovdašnjem Ouzoru i potpuni dezinteres sa strane većine poslodavačke grupe, mi smo bili na čudu čega da se prije prihvatimo oko saniranja ovih nesnosnih prilika.

Osnovali smo Klub radničke grupe samouprave, čijim je pretsjedom lučki radnik drug Ivošević,⁶⁴ a tajnikom ja.

Pošto smo mi najprije osigurali većinu u ravn. vijeću (unatoč tome što naša grupa poradi čestog odsuća pomoraca nije bila punobrojna), i to na taj način, da smo našli potpunog razumjevanja u predstavnicima poslodavaca tj. ing. V.⁶⁵ Vidmaru i Roku Caru, upravitelju ribarske zadruge iz Crikvenice, dali smo se na posao.

Podneli smo brojne predloge u smeju saniranja prilika, sredjivanja administracije, brzog riješavanja tužba i molba i u tome smo našli redovito potporu pomenutih poslodavaca i tako su doskora svi naši predlozi bili prihvaćeni sa velikom većinom. Jedino se je svakoj promjeni sistema i rada uvijek protivila uprava ureda i predsjednik Durbešić,⁶⁶ koji nije nikako mogao da zaboravi da nije više komesar ureda.

Najveću borbu sa upravom i predsjednikom imali smo prigodom rasprave o budžetu za g. 1933., a čijeg smo poradi njegove nerealnosti osjetljivo izmjenili i to sveli na pravu potrebu ureda.

Čim smo donekle i prema mogućnosti uveli red u uredu i u poslovanju na Sušaku, ja sam od vremena na vreme počeo obilaziti pojedina mjesta u Hrv. primorju i stupio u vezu sa tamošnjim drugovima, te u svojstvu I. potpetsjednika ureda sakupio informacije o stanju u raznim mjestima, te na sjednicama pretsjedništva, rentnog odbora i ravn. vijeća iznašao sve manjkavosti i opravdane pritužbe i tražio da se ove odstrane. Kod toga našao sam na veliko razumjevanje napred pomenutih poslodavaca, a kasnije i kod dotle indiferentnog ostalog dijela posl. grupe.

---

⁶² Okružni ured za osiguranje radnika.

⁶³ Socijalni ured za osiguranje radnika.

⁶⁴ Dušan.

⁶⁵ Vlatko.

⁶⁶ Nije bilo moguće utvrditi ime.

Najnesnosnije prilike našao sam u Senju i u Crikvenici.

Drugovi u Senju mučili su muku kako da dođu do ekspoziture okružnog ureda i u tom nastojanju upravljajući mnogobrojne predstave Suzoru, Ouzoru (koji je ove novom ravn. vijeću zatajio), Ministarstvu, svojem savezu i ostalim nadležnostima, i na svim stranama našli samo poteškoće.

Na sjednici ravn. vijeća od 15. septembra o. g. imao sam predlog da se u Senju osnuje zahtjevana ekspozitura, proti čemu je uprava iznela opširan izvještaj htijući dokazati nepotrebnost iste, međutim je ravn. vijeće moj predlog ipak jednoglasno prihvatilo i ekspozituru osnovalo, Suzor odobrio zaključak, u proračunu za g. 1934. kredit predviđen i tako ova stupa na snagu sa 1. januarom buduće godine.

Što su drugovi a i naš pokret time dobili moći će drug. naslovu najbolje da saopći drug Antić,⁶⁷ novoizabrani član Radničke komore.

U Crikvenici postojeće nesnosne prilike, a koje leže u tamošnjem liječniku Dr Sobolu,⁶⁸ još nisu likvidirane i tu vodimo ogorčenu borbu da ga se riješimo. Na ravn. sjednici od 15. septembra primljen je moj predlog da ga se iz službe otpusti, međutim je uprava ureda uložila veto i stvar je još uvijek kod Suzora. Mi nećemo odustati od našeg zaključka u nijednom slučaju jer interes našeg pokreta traži da se ovog nesavjesnog liječnika što skorije makne.

Prigodom mog agitacionog putovanja po Gorskome kotaru u svrhu izbora u Radn. komoru, sakupio sam informacije o tamošnjim prilikama u soc. osiguranju i na povratku podneo o tome izvještaj ravn. vijeću.

U Gorskome kotaru našao sam nečuvenih stvari i za prilike koje tamo vladaju je malo ako se kaže, da su bruka i sramota za radničko osiguranje. U srezu Delnice je zlo, ali ono što sam našao u srezu Čabar je jedna potpuna anarhija.

Na sjednici od 5. o. m. raspravljalo se je o mojem izvještaju, koji je na prisutne učinio vrlo mučan utisak, te je na moj zahtjev osnovana komisija sastojeca od šefa ljekara, jednog činovnika, pretsjednika i mene, kojoj je dano u zadaću, da čim stigne od Suzora odobrenje za izaslanje ove komisije, da ova podje na lice mjesta i prouči što se sve treba učiniti da se ove nesnosne prilike urede.

Istodobno je zaključeno u Delnicama osnovati takodjer jednu ekspozituru i to za srezove Čabar i Delnice. Sa ekspozituroom ureda urediti će se i ambulanta koja će odgovarati potrebama onog kraja. Potreban kredit za osnutak predviđen je već u proračunu za god. 1934.

Od ovog našeg uspjeha imati će bezuvjetno veliku korist i sam naš pokret, a istodobno odužujemo se time tamošnjim drugovima za njihovo brojno učešće u izborima i glasanje za našu listu.

O dolasku komisije i osnutku ekspoziture izvjestio sam jučer predstavnike našeg pravca u pojedinim mjestima i danas sam primio iz Delnica oduševljenu brzoglavnu zahvalu.

U koliko je naša saradnja sa posl. grupom bila zadovoljavajuća a osobito sa strane ing. V. Vidmara i Roka Cara, u toliko smo sa strane uprave imali

---

⁶⁷ Ivan.

⁶⁸ Ivan.

dosta poteškoća, a to najviše poradi toga što je ovu u svakom pogledu podupirao predsjednik Durbešić.

Pošto se daljnja sabotaža više nije mogla da trpi, jer bi to bilo samo na štetu osiguranja, članovi radničke grupe uputili su 24 pr. mj. dopis predsjedniku Durbešiću u kojem mu izražuju svoje nepovjerenje i traže saziv izvanredne sjednice da mu ovo odglasaju. Ovom našem zahtjevu Durbešić nije htio udovoljiti, jer je međjutim bila sazvana redovita sjednica za 27 pr. mj.

Članovi radničke grupe nisu pristupili i sjednica se nije mogla da održi, ali je Durbešić upotrebio priliku da prisutne izvjesti o našem dopisu i da na mene svali sve moguće i nemoguće podvale. Među inim tvrdio je da moj rad ide na štetu osiguranja, da bunim radnike, da sam protuzakonito osnovao Klub radničke grupe samouprave (kojeg je on međjutim priznao i upućivao mu bezbroj dopisa i odgovora), osporavao mi pravo ispitivati radnike o stanju u osiguranju, te da uopće nemam prava o tome s nikime govoriti van ureda itd.

Smješnost njegove obrane od naše optužbe uvidili su i sami poslodavci, te mi je član posl. grupe ing. Vidmar primjetio, da isto ono što ja radim ali samo u manjoj mjeri da čini i on i da je napokon samouprava ovdje zato da se brine o saniranju prilika a ne da klima glavom.

Poslije svega toga Durbešić pokušava da me preko jednog člana ravn. vijeća nagovori, da radnička grupa odustane odnosno povuče nepouzdanicu, što smo mi naravno energično odbili, te uvideći da neće imati većine za povjerenje, dan kasnije zahvalio se na pretsjedništvu i članstvu. Time smo se riješili jedne velike zapreke u sprovođenju našeg programa.

Na sjednici ravn. vijeće od 6.o. m. izabran je novi pretsjednik u osobi ing. Vlatka Vidmara, s kojim smo dosele vrlo dobro saradjivali.

Radnička grupa u Ouzoru već odavno nije potpuna i danas imademo samo 5 redovitih članova a nijednog zamjenika. Sva dosadana požurenja za nova imenovanja nisu imala uspjeha. Obzirom na novu situaciju predlažem drug. naslovu da poradi kod Radn. komore, da kada već dosele nisu imenovani novi zamjenici, da se ovi ne imenuju tako dugo dok od M. N. O. stigne novi predlog, jer bi trebalo uzeti u obzir i drugove izvana, te ostatak popuniti tako, da sve one grupe koje dosele nisu zastupane dobiju svoje predstavnike. M. M.O. podneti će novi predlog imajući u vidu nastale promjene i potrebe.

II. *Naš sindikalni pokret na teritoriju okr. ureda Sušak*

Kakav je ovaj u Sušaku, to je drug. naslovu dobro poznato i po mojem dubokom uvjerenju, on se neće izmjeniti dok se ne maknu iz pokreta oni, koji tome smetaju, i dok se ne riješi pitanje ekspoziture R.K. u Sušaku prema predlogu M.M. O.

U Senju stoji pokret odlično i o tome ne treba mnogo govoriti.

U ostalim mjestima Hrv. primorja, te u mjestima Gorskog kotara, koje sam za vrijeme izbora obišao, postoje svi uvjeti da se on snažno i osjetljivo podigne.

To je moguće samo na jedan način i to tako da se u Sušaku osnuje za cijeli teritorij Ouzora, okružni sekretarijat Ursa i ovome stavi u dužnost, da provede osnivanje podružnica pojedinih saveza koji tu dolaze u obzir.

Postoji mogućnost za osnivanje mnogobrojnih podružnica saveza drvodjelaca, u nekim mjestima one metalaca, gradjevinara, te kožaraca u Delnicama (ova imade izgleda da će se već u nedelju 10. o.m. osnovati, kamo sam i pozvan), te za vrijeme ljetne sezone organizacije hotelske posluge u kupal. mjestima.

O prilikama i mogućnostima osnivanja pod. drvodjelaca u Gorskom kotaru izvjestio sam već sa mojim izvještajem upućen Glavnom izbornom odboru slob. sindikata, a čiji sam prepis dostavio i drug. naslovu.

Ako se želi dobiti jak pokret u Gorskom kotaru i iskoristiti povoljnu situaciju koja tamo sada vlada, treba što skorije ozbiljno pristupiti izvršenju predloga za osnivanje okružnog sekretarijata u Sušaku, jer odavle se najbolje i najglaglje može sa pokretom tamo da dirigira. Moje postojeće veze moći će se u tu svrhu dobro da iskoriste.

U slučaju da drug. naslov moj predlog prihvati, ja sam pripravan da provizorno preuzmem vodstvo ovog sekretarijata i da provedem organizaciju.

III. *Reorganizaciju okr. ekspoziture Radn. komore u Sušaku* treba što skorije provesti prema predlogu M. M. O, sa kojim se potuno slažem i držim, da je neophodno nuždan i potreban ako se želi stvari postaviti na pravo mjesto.

Primjetio bi samo još to, da rad buduće uprave ekspoziture ne smije da se kao dosele ograniči samo na Sušak, nego on mora da vodi računa za cijeli teritorij Ouzora.

Drugovi iz Gorskog kotara i Hrv. primorja punim pravom traže, da se o njihovim potrebama a koje nisu male, u buduće posveti veća pažnja. Ja sam osobito u G. K.⁶⁹ imao prilike slušati prigovore na adresu R. K., da otkada je iz Sušaka otišao Bublic,⁷⁰ a koji je češće dolazio u najzabitnija mjesta G. K.,⁷¹ da od onda nije više bilo nikada viditi upravitelja R. K.,⁷² kao niti jednog radničkog funkcionera. Tom praksom treba dokinuti.

IV. *Kulturno-prosvjetni rad Radničke komore*, treba tako provadjati da i drugovi iz G. K.⁷³ kao i oni iz H. P.⁷⁴ od toga imadu koristi.

Kada se izašalje predavač na Sušak, trebao bi da u subotu se zadrži u Delnicama, nedelju pr. podne u Sušaku, a po podne u Senju ili Crikvenici. Tako izmjenice izabralo bi se u Gorskom kotaru i Hrv. pr. uvijek drugo mjesto.

Dragi drugovi! Žalim što ne mogu lično sudjelovati sutrašnjoj konferenci i to s razloga, što me na 9 i 10. o. m. očekuju drugovi u Delnicama, gdje će se po svojoj prilici osnovati podružnica kožaraca, te održati sastanak sa drvodjelcima i gradjevinarima, pa Vas stoga ovim putem molim, da o

---

⁶⁹ Gorski kotar.

⁷⁰ Stevo.

⁷¹ Gorski kotar.

⁷² Radničke komore.

⁷³ Gorski kotar.

⁷⁴ Hrvatsko primorje.

napred izloženom provedete raspravu i stvorite potrebne odluke i zaključke u interesu jačanja našeg pokreta na teritoriju Ouzora Sušak.

U tom očekivanju želim Vam dobar uspjeh i ostajem uz

drugarski pozdrav.⁷⁵

[12.]

Z A P I S N I K

27 septembra 1934 godine⁷⁶

o sjednici Izvršnog odbora Mjesnog Medjustrukovnog odbora Ujedinjenog radničkog sindikalnog saveza Jugoslavije na Sušaku održanoj 27 septembra 1934 u 8 i pol sati na večer u prostorijama Okružne ekspoziture Radničke komore, Sušak, Račkijeva ulica br. 22 I kat.

Prisutni:

Podružnica Saveza tramvajsko-saobraćajnih opšt. radnika Jugoslavije po drugu Josip Vok,

Podružnica Saveza metalških radnika Jugoslavije, Sušak, po drugu Božo Rajnović,

Podružnica Saveza brijačkih i vlasuljarskih radnika-ca Jugoslavije po drugu Davorin Božić,

Podružnica odnosno mjesna grupa Saveza šivačko — odećih radnika Jugoslavije po drugu Fačić,⁷⁷

Podružnica Saveza kožarsko-prerađivačkih radnika Jugoslavije, Sušak, po drugu Janko Koprivnjak,

Podružnica Saveza živežarskih radnika Jugoslavije, Sušak, po drugu Sava Radaković,

Podružnica Saveza privatnih namještenika Jugoslavije, Sušak, po drugu Julije Pap,

drug Josip Riemer kao član Zagrebačkog Pokrajinskog odbora URSSJ-a, te drug Petar Dergenc kao gost.

Drug Sava Radaković predsjednik MMO-a predsjedava sjednicu, koju tačno u 8 i pol sati na večer otvara, pozdravlja prisutne, te konstatuje, da su gorenavedene organizacije prisutne, a Podružnica Saveza gradjevinskih radnika Jugoslavije, Sušak, nije zastupana, neispričana. Povjereništvo Saveza pomoraca trgovačke mornarice Jugoslavije, Sušak, neispričano izostano, takodjer Povjereništvo Saveza pomorskih kapetana Jugoslavije, Sušak, neispričan, a ostale podružnice Podružnica Ujedinjenog saveza hotelsko-kavanarskih radnika-ca Jugoslavije, Sušak, i Podružnica Saveza radnika-ca monopolskih preduzeća i prerade hartije u Jugoslaviji, Sušak, po drugu Sava Radaković ispričan.

---

⁷⁵ Bez potpisa.

⁷⁶ Zapisnik je pisan pisaćim strojem.

⁷⁷ Nije bilo moguće utvrditi ime.

Drug Petar Dergenc moli riječ, al to mu predsjedatelj sjednice uskrati te veli drugu Dergencu da ima samo savjetodavajuću riječ, a kod ustanovljenja prisutnih nemože se dati drugu Dergencu riječ. Na to drug Dergenc ustane i napušta sjednicu.

Drug Sava Radaković kao predsjedatelj sjednice čita

d n e v n i r e d :

- 1)Izvještaj tajnika o dosadanjem radu MMO-a,
- 2)Izbor tajnika MMO-a,
- 3)Izbor delegata za Oblasnu konferenciju URSSJ-a, Zagreb,
- 4)Razno,

a nadalje predloži druga Julije Papa za zapisničara ove sjednice te drugove Davorina Božić i Boža Rajnović za ovjeravače zapisnika iste sjednice.— Prisutni usvajaju taj predlog.

Prelazi se na dnevni red:

ad 1)Izvještaj tajnika o dosadanjem radu MMO-a.

Drug Sava Radaković predoči zapisnik sjednice Izvršnog odbora MMO-a od 18 o.m.j.te veli,da je taj zapisnik nečitljiv zbog rukopisa, te je vidljiv da su samo bilješke, stoga niti je bilo moguće do sada točan zapisnik izraditi, dati.

Prisutni konstatuju istu stvar, pa se zaključuje da se ima do dođuće sjednice izraditi ipak zapisnik.—

Nadalje ispriča dosadanjeg zamjenika tajnika.

Prisutni primaju na znanje.—

Drug Sava Radaković čita namiru o isplaćenju pripomoć drugu Dragutinu Bogdaniću u ukupnom iznosu od 210. din, te je istaknuo, da je drug Josip Riemer upravitelj Radničke Komore izhodio drugu Bogdaniću besplatnu vožnju kartu.—

Prima se na znanje.—

Čita se dopis Pera Fučića iz Broda na Savi od 3 septembra o.g. u predmetu pitanja namještenja drugarice Olge Logara, nadalje drug Sava Radaković predoči nam jednu namiru— koju je našao med spisima MMO-a — drugarice Olge Logara vrhu Din. 700. od 26 februara 1932 godine u ime isplate zaostatka nagrade za decembar 1931 i za januar 1932 te za otkazni rok i to za mjesec i pol.—

U diskusiji po toj stvari učestvovali su drugovi Radaković, Božić, Rajnović, Koprivnjak i Pap, te nakon ove diskusije donešen je zaključak:

da u koliko drugarica Olga Logar ponovno ne traži izdanje uvjerenje o namještenju kod MMO-a, otpada taj predmet, ali u slučaju traženja pomenu tog uvjerenja ima se drugarici Olgi Logar uvjerenje o njezinom radu kod MMO-a kao volonterska radna snaga izdati.—

Na sjednicu ulazi drug Mirković⁷⁸ donoseći dopis Podružnice Saveza građevinarskih radnika Jugoslavije, Sušak, od 27 septembra o.g. t.j. od danas

---

⁷⁸ Antun.

br. 104/34 te je isti drug bez ikakvog ispričanja odalečio se sa sjednice.— Drug Sava Radaković čita isti dopis, u kojem se pomenuta podružnica žali glede vladanja druga Sava Radakovića predsjednika MMO-a prigodom konstatacije prisutnih zbog uskraćenja riječi od druga Petra Dergenca. Razvila se diskusija. U tom predmetu dali su drugovi Janko Koprivnjak i Božo Rajnović izjavu, da je drug Ivan Frankol bio večer u sindikalnim prostorijama, pa je drug Frankol im rekao da ide na večeru al će se još na vreme vratiti tako da ne dodje do globe glede zakašnjenja na sjednicu. Nadalje dao je drug Julije Pap slijedeću izjavu: »Drug Dergenc rekao mi oko 8.10 sati na večer, da je drug Frankol otišao na večeru, ali o nedolasku druga Frankola nije bilo ni govora«. U daljnjoj diskusiji utvrđeno je, da Podružnica Saveza gradjevinskih radnika Jugoslavije na Sušaku za najmanju stvar saobraćava redovito pismenim putem, a drug Frankol bio na večer u prostorijama, te nije ispričao svoj izostanak sa sjednice, isto također vredi i za druga Mirkovića kao zamjenika druga Frankola. Što se tiče vladanja druga Sava Radakovića kao predsjednika MMO-a na sjednici prigodom konstatacije prisutnih zbog ustegnuća riječi od druga Petra Dergenca ustanovljeno je, da se nemože ni pošto reći vladanja druga Sava Radakovića samovoljnim, nego to se prepíše jedino drugu Petru Dergencu, jer ponašanje druga Dergenca u opće ne dolikuje drugarski u nikakvim slučajevima, a osobito danas osuditi je glede nedolaska druga Frankola kao redovitog člana MMO-a, i njegovog zamjenika druga Mirkovića, te se osjeća cilj druga Dergenca i to da se nikne neke trzavice i ometa ispravan rad u sindikatima i da se vodi mržnja protiv pojedinim funkcionerima mjesnih radničkih sindikata. Da se prestane ovim ne-drugarskim ponašanjem druga Dergenca donešen je slijedeći zaključak:

Ima se zamoliti drugarsku Podružnicu Saveza gradjevinskih radnika Jugoslavije na Sušaku, da prestane raznim ispadima, te da se dostavi prepis dopisivanja ovog predmeta sa izvještajem Oblasnom pokrajinskom odboru URSSJ-a, Zagreb, na uviđaj sa zamolbom, da se putem Centralne uprave Saveza gradjevinskih radnika Jugoslavije pozove sušačku podružnicu istog saveza na red i na zajednički rad ostalih radničkih sindikalnih organizacija.—

Prelazi se na drugu tačku dnevnog reda, Izbor tajnika MMO-a.

Drug Sava Radaković: Uslijed otputovanja druga Drago Bogdanića zaključeno je na sjednici Izvršnog odbora od 18. o. mj. da se ima na današnjoj sjednici birati tajnika, te predlaže druga Julije Papa za tajnika MMO-a. Nakon ovog predloga razvila se debata, u kojoj dokazano je da drug Pap ne može biti biran za tajnika MMO-a, jer je on samo zamjenični član istog odbora, stoga stvarali su prisutni slijedeći zaključak, da drug Julije Pap ima do dojučeršnje sjednice Izvršnog odbora privremeno preuzeti dužnost tajničkog poslovanja, te da se ima na dojučeršnjoj sjednici popuniti tajničko mjesto.—

Prelazi se na treću tačku dnevnoga reda: Izbor delegata za Oblasnu konferenciju URSSJ-a Zagreb.

Jedno glasno izabran je drug Sava Radaković za delegata te mu se dopituje u ime putnih troškova do visine od 400 din.—

Kod iste tačke dnevnog reda pročitana je predlog za izmenu statuta URSSJ-a, pa je sa strane prisutnih drugova zaključeno, da se ima taj predlog dostaviti Oblasnoj konferenciji te takodjer uputiti Kongresu URSSJ-a.—

Prelazi se na četvrtu tačku dnevnoga reda: Razno.—

Drug Sava Radaković govori o skorim izborima gradskih zastupnika te je potaknuo pitanje da li se MMO kao najviši forum mjesnog radništva ide u izbor. Drug Riemer Josip prikazuje slikovito da se prigodom ranijih izbora radilo uvijek samo o radničkim kuglicama, a dalje takorekuć absolut ništa nije učinjeno u korist radnika. Skoro ćemo imati opet prilike dati svoj glas, a stime moramo računati da komu dajemo glas, te predlaže da bi se čista radnička listina za event. firmom »Slobodni sindikati«, a nadalje da se čim prije pozove na taj zajednički rad i ostali čisti sindikati i to kao Povjerenstvo Saveza grafičkih radnika Jugoslavije, Podr. Saveza bankovnih činovnika, Klub pomorskih strojara itd. itd.

Drug Pap se slaže sa predlogom, te moli da bi se nastojalo raditi po tom pitanju samo isključivo na temelju čisto radničkog sindikalnog pokreta, i da se ima čuvati autoritet URSSJ-a i ostalih sindikalnih radničkih organizacija. Stoga bi se imalo na zajedničkoj konferenciji predstavnik odnoso funkcionera ovomjesnih sindikata birati jedan agilni akcijonski odbor za izbor radničko-namješteničkih gradskih zastupnika.—

U toj diskusiji ulaze još drugovi Davorin Božić, Janko Koprivnjak te je zaključeno, da se ima sve radničke i namješteničke sindikalne organizacije u tom smislu pozvati na zajednički rad i sastanak, na kom bi se biralo naročito akcijonski odbor, koji bi vodio daljnji rad u ovom predmetu.—

Drug Koprivnjak pita, tko vodi blagajnu MMO-a?

Drug Sava Radaković daje odgovor, da je zaključkom Plenuma MMO-a od 9 septembra o. g. biran drug Krsto Bokun za blagajnika MMO-a, koji drug još uvijek nije preuzeo dužnost blagajničkog poslovanja. Stoga vodi drug M. Grozdanić i nadalje pomenuto poslovanje. Drug Grozdanić⁷⁹ je bolestan, uslijed toga primoran je drug Sava Radaković voditi privremeno i ovu dužnost.

Zaključeno je, da se ima drug Krsto Bokun pozvati na prijem blagajničkog poslovanja, koja mu je dužnost povjerena na plenumu od 9 septembra 1934.

Koprivnjak pita dalje što je učinjeno sa sabirnim arkom za pripomoć austrijskim emigrantima.

Zaključeno je da se ima taj arak staviti u cirkulaciju.—

Drug Sava Radaković daje izvještaj, da ima Podružnica Saveza brijačkih i vlasuljarskih radnika-ca Jugoslavije kolektivni ugovor iz godine 1930., koji ugovor zagarantuje bolje radne uslove nego li što propisuje sam Zakon, stoga taj ugovor važi i danas, al poslodavci nastoje tumačiti da se taj ugovor kosi zakonskim odredbama pa je izvan snage. Brijački radnici su vrlo ogorčeni, te stoje pred pokretom. Drug Sava Radaković nadalje govori o tarifnom pokretu pekarskih radnika na Sušaku.

Izvještaji se primaju na znanje.—

Drug Janko Koprivnjak predlaže da bi se sjednice Izršnog odbora obdržavale nedjeljom.—

Predlog je odbijen.—

---

⁷⁹ Milenko.

Pošto je dnevni red iscrpljen, a nitko se ne javlja za riječ, predsjednik drug Sava Radaković zahvali prisutnima na pažljivost, pozdravi ih te u 11 i 30 sati zaključuje sjednicu.—

ZAKLJUČENO I POTPISANO

Predsjedatelj:
Radaković, v. r.

Ovjerovitelji:
Rajnović,⁸⁰ v. r.
Božić,⁸¹ v. r.

Zapisničar:
Pap Julije, v. r.

[13.]

Z A P I S N I K

5 oktobra 1934⁸²

spisan o široj konferenciji mjesnih radničko-namještentičkih sindikalnih organizacija na Sušaku sazvanoj na poziv Mjesnog međustrukovnog odbora Ujedinjenog radničkog sindikalnog saveza Jugoslavije, Sušak, održanoj 5 oktobra 1934 u čitaonici Okružne ekspoziture Radničke Komore, Sušak, Račkijeva ulica kbroy 22 I. kat sa

d n e v n i m r e d o m :

- 1.) Učestvovanje slobodnih radničkih i namještentičkih organizacija u gradskim izborima;
2. Pitanje i predlozi.—

P r i s u t n i :

JOSIP VOK ispred Podružnice Saveza tramvajsko-saobraćajnih i elektr. grad. radnika Jugoslavije, Sušak;

BOŽO RAJNOVIĆ ispred Podružnice Saveza metalških radnika Jugoslavije Sušak;

SAVA RADAKOVIĆ ispred Podružnice Saveza živežarskih radnika Jugoslavije, Sušak; te kao predsjednik MMO-a URSSJ, Sušak;

MATE MALIĆ ispred Pododbora Saveza bankovnih činovnika, Sušak;

DAVORIN BOŽIĆ ispred Podružnice Saveza brijačkih i vlasuljarskih radnika-ca Jugoslavije, Sušak;

JANKO KOPRIVNJAK ispred Podružnice Saveza kožarsko-preradjivačkih radnika Jugoslavije, Sušak;

PETAR DERGENC I ANTUN MIRKOVIĆ ispred Podružnice Saveza gradjevinarskih radnika Jugoslavije, Sušak;

---

⁸⁰ Božo.

⁸¹ Davorin.

⁸² Zapisnik je pisan pisaćim strojem.

JULIJE PAP ispred Podružnice Saveza privatnih namještenika Jugoslavije Sušak; te kao tajnika MMO-a URSSJ, Sušak;

VALENTIN FAČIMI i FABIJAN ŠTADLER ispred Podružnice Saveza šivačko-odećih radnika Jugoslavije, Sušak;

ČOHAR⁸³ ispred Podružnice Saveza radnika-ca monopolskih poduzeća i preradbe hartije u Jugoslaviji, Sušak;

KRSTO BOKUN ispred Podružnice Ujedinjenog saveza hotelsko-kavanarskih i gostioničarskih radnika Jugoslavije. Sušak.—

OTVORENJE Konferencije:

Drug Sava Radaković kao predsjednik Mjesnog medjustrukovnog odbora Ujedinjenog radničkog sindikalnog saveza Jugoslavije, Sušak, predsjedna, otvara ovu konferenciju u 8 i pol sati na večer, pozdravlja prisutne te konstatuje da je nadpolovična većina mjesnih radničko-namješteničkih organizacija zastupana, stoga se prelazi na dnevni red.

Prelazi se na dnevni red.

1. tačka dnevnog reda — Učestvovanje slobodnih radničkih i namješteničkih organizacija u gradskim izborima.

Drug Sava Radaković u kratko ocrtava kako su radnici bili uvijek izigrani kod prijašnjih izbora, pa tako nikako nisu imali pravog svog zastupnika iz svoje sredine. Medjutim izričito navadja, da je svakako neophodno potrebno radnicima izaći samostalnim čisto radničkim listinom u grad. izbore, stoga moli prisutne da bi se o tome vodilo računa. Na to se otvara diskusija.—

U diskusiji učestvovali su drugovi: Petar Dergenc, Sava Radaković, Krsto Bokun, Janko Koprivnjak, Davorin Božić, Mate Malić i ostali.

U toku ove diskusije bilo je pročitano par članaka iz Zakona o gradskim opštinama.—

Nakon diskusije zaključeno je:

- a) da se ima učestvovati u gradskim izborima isključivo čistim radničkim listinom;
- b) nosilac radničke listine mora da bude jedino radnik;
- c) da se ide u izbor bez ikakvih političkih težnja nego isključivo u interesu zaštita ekonomsko-socijalnog stanja radnika na komunalnom polju;
- d) u svrhu sastava radničke listine te priprema za daljnji rad izabran je privremeni izborni odbor sa slijedećim drugovima: Mate Malić, Sava Radaković, Davorin Božić, Božo Rajnović i Janko Koprivnjak;
- e) Nadalje se pozivlje sve mjesne radničke sindikalne organizacije da dostave popis članova sa oznakom god. rođenja i od kada je dotični nastanjen na teritoriji grada Sušaka, te ima se u svako doba pomagati u radu privr. izbornog odbora.—

---

⁸³ Franjo.

2 točka dnevnoga reda — Pitanje i predlozi:

Nakon kratkog debata zaključuje se održanja slijedeće konferencije u petak 12 oktobra o. g. u 20 sati.—

Pošto se nije nitko javljao za riječ, drug Sava Radaković pozdravlja prisutne te zaključuje u 21 i 45 sati ovu konferenciju.—

Zaključeno i potpisano.

Predsjedatelj:
Radaković, v. r.

Ovjerači:
Mate Malić, v. r.
J.⁸⁴ Koprivnjak, v. r.

Zapisničar:
Pap Julije, v. r.

[14.]

MJESNI MEDJUSTRUKOVNI ODBOR
UJEDINJENOG RADNIČKOG SINDIKALNOG SAVEZA JUGOSLAVIJE U
SUŠAKU

Sušak, dne 26 oktobra 1934

DRUGARSKOM

POKRAJINSKOM ODBORU U R S S J-a⁸⁵

ZAGREB

Dragi Drugovi!

Privoljno ovim dopisom dostavlja se drugarskom Naslovu dva zapisnika u prepisu iz kojih će drugarski Naslov razabrati našu poduzetu akciju *po pitanju učestvovanja u gradskim izborima*. Budući nam je potreban savjet drugarskog Naslova kao i daljnje upute po istom pitanju to se umoljava drugarski Naslov da bi nam izvolio čim prije odgovoriti na ovaj dopis kao i na eventualne primjedbe, a na osnovu priloženih zapisnika:—

1) od 27 septembra o. g. o održanoj sjednici I.O. MMO-a te⁸⁶

2) od 5 oktobra o. g. o održanoj široj konferenciji predstavnika mjesnih radničkih i namješteničkih sindikalnih organizacija.⁸⁷

Pošto će se slijedeća sjednica održati 29 o. mj. to se umoljava drugarski Naslov u koliko bi bilo moguće da bi izvolio riješiti ovo pismo.

U ovom očekivanju ostajemo

drugarskim pozdravom.

Za:

Predsjednik:
Sava Radaković v. r.

V. d. Tajnika
Pap Julije, v. r.

[Okrugli pečat]

UJEDINJENI RADNIČKI SINDIKALNI SAVEZ JUGOSLAVIJE
Mjesni međjustrukovni odbor
S U Š A K

⁸⁴ Janko.

⁸⁵ Dopis je pisan rukom.

⁸⁶ Vidi dokumenat broj 12.

⁸⁷ Vidi dokumenat broj 13.

[15.]

OKRUŽNA EKSPozITURA
RADNIČKE KOMORE
za Hrvatsku i Slavoniju

Br. 913/34
3 decembra 1934
SUŠAK

MJESNI MEDJISTRUKOVNI ODBOR UJEDINJENOG RADNIČKOG
SINDIKALNOG SAVEZA JUGOSLAVIJE.⁸⁸

S U Š A K

U riješenju tamošnjeg dopisa od 15 septembra 1934 g. u predmetu podružnice Saveza tramvajskih i elektrofabričkih radnika Jugoslavije u Sušaku, saopćuje se naslovu, da je ovu svojedobno vodio Ignac Kovačić, te je o tome kao i o samom stanju ove podružnice podnešen izvještaj centralnoj upravi ovog saveza, koja će odrediti daljnje potrebne mjere glede saniranja te podružnice, o čemu se naslov znanja radi izvješćuje.—

Za:

RADNIČKA KOMORA ZA HRVATSKU
I SLAVONIJU OKRUŽNA EKSPozITURA,
S U Š A K

Upravitelj:
v. d.
J.⁸⁹ Riemer v. r.

MJESNI MEDJISTRUKOVNI ODBOR
UJEDINJENOG RADNIČKOG SINDIKALNOG SAVEZA JUGOSLAVIJE,
S U Š A K.

Sušak, dne 7 decembra 1934.

DRUGARSKOM
POKRAJINSKOM ODBORU ZA HRVATSKU I SLAVONIJU
UJEDINJENOG RADNIČKOG SINDIKALNOG SAVEZA JUGOSLAVIJE,
Z A G R E B.

U predmetu Podružnice Saveza tramvajskih, elektro-fabričkih i opštinskih radnika-ca i službenika Jugoslavije u Beogradu (dopis od 29. VIII. 1934. br. 351) vraćajući se na drug. V/.dopis od 15 septembra o. g. čast je niže-potpisanom odboru izvijestiti ovime drug. Naslov, da je zapisnik sa drug. Josip Vok-om sastavljeni 16 septembra t. g. ispred ovog MMO-a putem bivšeg našeg tajnika druga Dragutina Bogdanića uručen drugarskom Naslovu na daljnje uređivanje.—

⁸⁸ Prijepisi su pisani pisaćim strojem.

⁸⁹ Josip.

Nadalje na našu zamolbu od 15 septembra t. g., izvješćujemo Naslov, da je nam Okružna Ekspozitura Radničke Komore u Sušaku dostavila svoje saopštenje od 3 decembra 1934 broj 913, kojeg šaljemo Naslovu u prigibu ovog pisma na cij. Vašu uporabu.—

Ujedno se saopštava Naslovu, da su kočijaši t. j. članovi predmetne podružnice prešli odnosno osnovali svoju podružnicu OPČEG RADNIČKOG STRUKOVNOG SAVEZA JUGOSLAVIJE u Sušaku, o tome podnešen je izvještaj Naslovu našim pismom od 20 novembra t. g., pa molimo odgovor u ovom predmetu.

Predsjednik:
Radaković, v. r.

v. d. tajnika:
Pap Julije, v. r.

[16.]

Z A P I S N I K
6 decembra 1934 godine⁹⁰

spisan o sjednici Izvršnog odbora Mjesnog medjustrukovnog odbora Ujedinjenog radničkog sindikalnog saveza Jugoslavije na Sušaku održanoj 6 decembra 1934 godine u 8 sati naveče u prostorijama Povjereništva Radničke Komore, Sušak, Račkijeva ulica br. 22 I kat.

sa sljedećim *dnevnim redom*:

- 1) Otvorenje sjednice i pozdrav predsjednika,
- 2) Čitanje zapisnika prošle sjednice i izvještaj tajnika,
- 3) Izvještaj mjesnih sindikata (podružnica),
- 4) Saziv godišnjeg plenuma M.M.O-a i
- 5) Razno.—

Prisutni: Marko Kurtini, Ignac Kovačić, Janko Koprivnjak, Julije Pap, Davorin Božić, Sava Radaković, Milenko Grozdanić, Božo Rajnović, Krsto Bokun, Ivan Naž i Josip Vok. *Ispričani* su sljedeći drugovi Valentin Fačini i Mate Grgona.— Prije prelaska na dnevni red drug Radaković predstavlja druga Kurtinija.

I. Otvorenje sjednice i pozdrav predsjednika.

Drug Sava Radaković kao predsjednik MMO-a predsjedava sjednicu, konstatuje da je dovoljan broj članova prisutan stvarati zaključke te otvara sjednicu.

Podjedno *komemorira pok. drugove Jošta*⁹¹ *i Kranjca*.⁹²

Prisutni kliču im slava.—

II. Čitanje zapisnika prošle sjednice i izvještaj tajnika.

Drug Julije Pap čita zapisnik prošle sjednice od 27 septembra 1934 godine. Drug Krsto Bokun prigovara da on nije bio 9 septembra 1934 biran za

---

⁹⁰ Zapisnik je pisan pisaćim strojem.

⁹¹ Bogoslav.

⁹² Gabrijel.

blagajnika, te niti ne može preuzeti dužnosti blagajničkog poslovanja radi pomanjkanja slobodnog vremena za taj posao.

Drug Sava Radaković predsjednik saopćuje da je Plenum od 9 septembra 1934 birao druga Krsta Bokuna za blagajnika, te moli druga Krsta Bokuna da i preuzme tu dužnost barem do dojučeršnjeg plenuma.—

Nadalje drug Julije Pap daje svoj kratak *izvještaj o tajničkom poslovanju* te pročita na to odnoseće dopise.

Drug Marko Kurtini prigovara i pita da tajnik zašto nije izvjestio prisutne o promjeni kod Ekspoziture Radničke Komore. Drug Pap da je odgovor, da je kod pročitavanja dopisa Okružne ekspoziture Radničke Komore, Sušak, od 15. XI. 1934. br. 1115/34 o pretvorenju ekspoziture u povjereništvo dao kratku napomenu o promjeni kod Radničke komore te drži da nije potrebno da se ulazi detaljno u ovu stvar jer su prisutni drugovi bili i na sjednici Savetodavnog odbora Povjereništva Radničke Komore, a nadalje ta stvar spada u djelokrug Radničke Komore.—

Drug Sava Radaković podneo je *izvještaj o radu Oblasne konferencije URSSJ u Zagrebu* te na koncu svog izvještaja izvještava prisutne da je zagrebačka Radnička Komora na predlog Kluba pomorskih kapetana i Saveza pomorskih radnika trgovačke mornarice osnovala Sekcija odnosno *Odsjek za zaštitu pomoraca, Sušak*, te naimenovala druga Kap. Marka Kurtinija za referenta istog odsjeka.

Drug Kurtini osvrne na rad MMO-a, naročito istaknuo da MMO i da kako treba da sudjeluje u radu Savetodavnog odbora R. K.⁹³ Nadalje napominje da su prije bile uvijek stalne neke intrige i mnogo raznih napadaja na radničke redove, pa tako u naš krug ulaze oni, koji nisu ni članovi URSSJ-a. Da je to tako, pokazalo se kod glasovanja u zadnjoj sjednici Savetodavnog odbora. Nadajući se da ove pojave osobito nakon promjena kod Radničke Komore nestatće iz naših redova, koji su u sastavu URSSJ-a, stoga vedro gledamo u budući rad. Nadalje govori o današnjem općem položaju radnika i namještenika te predlaže da MMO pretrese sva važnija pitanja i to 1) pomaganje u neuposlenosti, 2) saziv plenuma, 3) kretanje radnika u neke političke partije, 4) kulturnoprosvjetni rad — predavanja i razne priredbe itd.

Drug Sava Radaković izvještava prisutne da će 9 o. m. držati drug Fleischer⁹⁴ predavanje o temi »Sindikalna organizacija, njihovi zadaci i njihov značaj« pa pozivlje prisutne da se dadu na jaku agitaciju da ovo predavanje bude čim brojnijem posjećeno.—

III. *Izvještaji mjesnih sindikata (podružnica).*

Drug Koprivnjak daje izvještaj o stanju *Društva Prijatelja prirode*. Početkom oko osnivanja odnosno obnove ovdašnje podružnice bio je rad vrlo težak, osobito stalne smetnje i poteškoće učinile su vlasti radi nekih odbor- nika bolje rečeno lica, koji su iz društva otstranjeni, koji dapače niti pri-

⁹³ Radnička komora.

⁹⁴ Eduard.

padaju u redove radnika. Tako je odmah olakšan rad te ima mnogo nada da će se početkom iduće godine broj članova povećati.—

Drug Čohar⁹⁵ *Monopolci*: ta podružnica radi 5 mjeseci, početkom su imali 12 — 34, a danas broji 266 plaćajućih članova. Izdano par okružnica u raznim predmetima. Imade priličan dobar uspjeh. Po sporovima nije bilo ništa, intervenciju nisu imali.—

Drug Krsto Bokun daje izvještaj o radu *Podsveza konobara*. Taj podsavez osnovan je sa malo brojem članova. Kroz deset mjesečnih neumornog rada pristupilo 248 novih članova, te su osnovane podružnice u Crikvenicama i Rabu. Mjesto Sušak broji samo 34 članova. Ima dosta veliki broj konobara van svoje staleške organizacije. Organizirani su samo konobari, ostalo hotelsko i kavanarsko osoblje vrlo slabo takorekuć nikako pridolazi. Vrlo nesnosno stanje je sa Rabom, jer ovo mjesto po političkom području pripada Savskoj banovini odnosno Zagrebu, a što se tiče područja Radničkih komora pripada Splitu. Stoga je oštećen rad u svakom pogledu a osobito u interesu radničkih pitanja.— Pomorski kuhari i konobari organizirani su u jednoj lokalnoj organizaciji, što je vrlo nezdravo za naš staleš, stoga odlučili smo da ih povučemo k nama i da se lokalna organizacija likvidira.—

Drug Davorin Božić daje izvještaj o radu *Saveza brijačkih radnika*. Opaža se sa strane brijačkih pomoćnika vrlo velika indolencija, stoga je u opasnosti nedjeljni odmor, koji već delomično bio ukinut. Nadalje važeći kolektivni ugovor nije ni sada kod Banske uprave registrovan. U toj struci je velika hiperprodukcija. Broj članstva od 22 pao je na 15, a od tih samo 10 plaćajućih. U gradu Sušaku ima 28 — 30 brijačkih pomoćnika.—

Drug Božo Rajnović daje izvještaj o radu *Saveza metalskih radnika*. Radi vrlo velike indolencije članova pala je ova podružnica na 4 — 5 članova, a od tih samo trojica plaćajućih. Mlađa generacija bavi više športom nego vodi računa o sam sebi.

*Drug Koprivnjak*⁹⁶ daje izvještaj o radu *Saveza obučarskih radnika*. Broj članova je stalan. Sklopili su kolektivni ugovor, koji je kod Gradskog poglavarstva odbijen iz registracije radi nenadležnosti. Glede tog postupka uložen protest putem Radničke Komore na Bansku upravu.—

Drug Sava Radaković daje izvještaj o radu *Općeg radničkog strukovnog saveza* koja podružnica broji 42 članova, od nedavnog osnutka obavljene su 4 intervencije sa uspjehom. *Savez gradjevinskih radnika* ima u svojoj podružnici okupljeno 17 ličilačkih radnika.— *Savez živežarskih radnika* ima u svojoj podružnici 18 članova od ovih 7 besposlenih. Vodi se pregovor o obnovi odnosno nadopunjenju kolektivnog ugovora.

Drug Julije Pap daje izvještaj o radu *Saveza privatnih namještenika*. Podružnica broji 64 članova od tih 5 proputujućih, 10 neuposlenih, 7 u zaoštatku plaćivanjem članskih uloga i 42 redovitih plaćajućih. Mnogo truda uloženo oko sprovođenja čim tačnijeg otvaranja i zatvaranja radnja te regulisanja radnog vremena pomoćnog osoblja. Među redovima trgovačkih pomoćnika vlada veliki nehanj za organizaciju. U tvornici papira imamo sekciju,

---

⁹⁵ Franjo.

⁹⁶ Janko.

koja uspješno radi u svakom pogledu. Protiv uposlivanja stranih radnika i namještenika vodi ova podružnica stalnu borbu.

Drug Marko Kurtini daje izvještaj o radu pomorskih sindikata. Traži da se metne na dnevni red pomorstvo paralelno sa lučkim radnicima. Govori da su pomorski radnici rasišli na polju svoje staleške organizacije i to: strojari osnovali su svoj klub pa su kod nacionalne stranke, radiotelegrafisti ošli su u ORS, a ostali radnici su sada van svoje organizacije t. j. Saveza pomorskih radnika, koja organizacije nije pao duhovno, nego materijalno i financijalno. Sada se radi o obnovi iste organizacije, koja već sada ima oko 60 — 70 letećih članova. Pošto joj je glavni odgovorni sekretar premešten u Sušak, to će se i sjedište ove organizacije prenijeti iz Splita u Sušak, time će djelatnost organiziranja pomorskih radnika porasti.—

Drug Kap. Marko Kurtini daje dalje svoj izvještaj o radu *Kluba kaptana trgovačke mornarice* pa veli za taj klub vredi ista stvar, što je napomenuo prije. Članovi su u zaostatku sa uplaćivanjem članarina zbog toga jer nisu imali stvarno povjereništva. Pošto sekretariat kluba nalazi u Sušaku, situacija je vrlo povoljna, pa će se udovoljiti i članskim dužnostima. Glede *pomorskih konobara* osvrće se na izvještaj druga Bokuna te veli da zaista su imali uvijek poteškoće sa konobarima a osobito u vreme pojave jednog novog saveza, koji je osnovan naročito da se suzbije organizovanje konobara. Stoga moli druga Krsta Bokuna da u buduće upućuje pomorske konobare u Savez pomorskih radnika, gdje u smislu statuta mogu osnivati sekcije kuhara, konobara itd.

IV. Saziv godišnjeg plenuma MMO-a.

Drug Krsto Bokun predlaže da se prepušća Predsjedništvu MMO-a ustanovljenje dana održanja i dnevnoga reda Plenuma.

Predlog se prihvaća.—

V. Razno.

Oko *sprovođenja izbora radničko-namješteničkih povjerenika* razvila se debata, te nakon toga donijeto je slijedeći zaključak, da se izbori provede samo isključivo kod onih preduzeća, gdje su radnici organizirani.—

Drug Julije Pap žali da se već jednom konačno provede *izbor tajnika*, kako to je zaključeno na prošloj sjednici.

Drug Sava Radaković predlaže da se taj izbor odgodi do dojučeršnje sjednice Izvršnog odbora MMO-a.

Predlog se usvaja.—

Drug Čohar se žali da je od Podružnice monopolaca ubrana veća svota u ime kvote, koliko pripada tom odboru.

Zaključak je slijedeći, da se ima ova stvar ispitati i eventualni višak priznati dotičnoj podružnici.—

U predmetu saopštavanja raznih zaključaka razvila se debata, pa je donešen slijedeći zaključak, da se ima na zahtjev pojedinih organizacija dati uvid u zapisnik te dovršiti izvadak iz istog.—

Pošto je dnevni red iscrpljen, a nitko se ne javlja za riječ, predsjednik drug Sava Radaković zahvali prisutnima na pažljivost, pozdravi ih te u 24 sati zaključuje sjednicu.

ZAKLJUČENO I POTPISANO

Predsjednik:
Radaković v. r.

Ovjerovitelji:
J.⁹⁷ Koprivnjak v. r.

Krsto Bokun v. r.
Zapisničar:
Pap Julije v. r.

[17.]

Z A P I S N I K 17 marta 1935⁹⁸

spisan o sjednici Izvršnog odbora Mjesnog medjustrukovnog odbora Ujedinjenog radničkog sindikalnog saveza Jugoslavije u Sušaku održanoj dne 17 marta 1935 godine u 20 sati u prostorijama Povjereništva Radničke Komore, Sušak, Račkoga ulica br. 22 I. kat sa slijedećim

d n e v n i m r e d o m :

- 1.) Čitanje zapisnika prošle sjednice,
- 2.) Utanačenje dana za godišnji plenum M.M.O.-a URSSJa, Sušak,
- 3.) Podmirenje kvote M.M.O.-a URSSJa za godišnji plenum,
- 4.) Razno.—

Prisutni: drugovi Sava Radaković, Krsto Bokun, Janko Koprivnjak, Ignac Kovačić, Marko kap. Kurtini, Valentin Fačini, Julije Pap, Miljenko Grozdanić, Božo Rajnović i Josip Vok.—

Ispričani: Ivan Frankol i Mate Grgona.—

Neispričani: Davorin Božić.—

Drug Sava Radaković predsjedava i otvara sjednicu u 20^h 45', te pozdravlja prisutne.

Prelazi se na dnevni red.—

I točka dnevnog reda: Čitanje zapisnika prošle sjednice

Drug Sava Radaković naredio je da se čita zapisnik prošle sjednice. Nato je drug Julije Pap pročitao zapisnik spisan o sjednici Izvršnog odbora MMO-a, Sušak, od 6 decembra 1934 godine.

Nakon pročitavanja zapisnika pita drug Sava Radaković, da li ima tko staviti koje eventualne primjedbe na taj zapisnik.—

⁹⁷ Janko.

⁹⁸ Zapisnik je pisan pisaćim strojem.

Drug Marko kap. Kurtini stavlja na predmetni zapisnik svoje primjedbe, da on nije rekao da su strojari ošli k nacionalistima, radiotelegrafisti prešli u ORS, tako on nije izrazio, nego glede veze pomorskih organizacija među sobom sa onim organizacijama pomoraca, koje nisu u sklopu URSSJa izrekao je u svom izvještaju datom na prošloj sjednici slijedeće: *Pomorski strojari*, veliki dio strojara napustio svoj klub radi stanovitih nutarnjih odnosa u pogledu načina vodjenja poslova kluba i očekujući se saziv glavne skupštine, na kojoj će se riješiti sva važnija pitanja kluba. *Radiotelegrafisti*, njihov sekretar založio se za osnivanje ORS-ovih organizacija te učestvovao kao funkcioner. Tako, da odnosi pomorskih organizacija — Klub pomorskih kapetana i Savez pomorskih radnika trgovačke mornarice Jugoslavije — u URSSJu izgubili su svaki kontakt funkcijom dotičnih organizacija van URSSJa, te nisu mogli biti srdačnije kao raniji.

Prima se na znanje.—

II točka dnevnog reda: Utanačenje dana za godišnji plenum MMO-a, Sušak.

Drug Sava Radaković pozivlje prisutne da se ima donijeti zaključak o utanačenje dana održanja plenuma.—

Nakon kratkog debata donešen je jednoglasno slijedeći zaključak: da se ima 14 aprila o. g. plenum održati a slijedeću sjednicu I.O.-a za 5 aprila o. g. sazvati.—

III točka dnevnog reda: Podmirenje kvote MMO-a URSSJa za godišnji plenum

Drug Sava Radaković pozivajući se na Statutu URSSJa upozori sve organizacije da podmire svoje obaveze, jer koja organizacija ne plaća propisanu kvotu, ista nema prava glasa na plenumu, te funkcioneri dotične organizacije ne mogu biti birani, niti ne mogu birati. Stoga pozivlje sve drugarske organizacije, da vrše svoje obaveze.—

Nakon vodjenog raspravljanja donesen je zaključak, da je rok uplaćivanja kvote 5 aprila o. g., a ima se kvota najkasnije do 10. aprila o. g. uplatiti, odnosno podmiriti.—

Drug Julije Pap pročitao je dopis Podružnice Saveza radnika-ca monopolskih preduzeća i prerade hartije u Jugoslaviji od 11. XII. 1943. broj 74. kojom izvještava dotična podružnica odnosno organizacija u smislu zaključka sjednice Izvršnog odbora MMOa od 5 decembra 1934 preplatu na račun kvote u iznosu od 83.— dinara, koja se svota uknjižuje u korist dotične organizacije.—

Prima se na znanje.—

Pročitan je dopis Podružnice Saveza privatnih namještenika Jugoslavije, Sušak, od 10 marta 1935 u predmetu obračuna kvote za čitavu godinu 1934, a zaključkom 31 decembra 1934 Din. 52.— u korist podružnice Saveza privatnih namještenika Jugoslavije, Sušak.

Vodila se debata naročito po pitanju razdiobe troškova i nabave brošurica Uredba o otvaranju i zatvaranju radnja te o radnom vremenu pomoćnog osoblja, koje su razdijeljene javnim organima, redarima i ostalima u svrhu

provodjanje poduzete akcije za strožiji nadzor i podnešenje prijave o kršenju uredbe. U raspravljanju se konstatuje da je u godini 1934 poduzeta predmetna akcija bila općenita, pa je donešen slijedeći zaključak:

da se ima svota od Din. 144.— slovima Jednastotinačetdesetičetiri dinara raspisati na teret mjesnih organizacija po stepen jakosti dotičnih.—

IV točka dnevnog reda: Razno

Pročitan je dopis Povjereništva Radničke Komore, Sušak, od 3 decembra 1934 godine br. 913/34 u predmetu vodjenja podružnice Saveza tramvajskih i elektrofabričkih radnika Jugoslavije, Sušak, te je takodjer pročitano pismo MMO-a od 7 decembra 1934 naslovljen Pokrajinskom odboru URSSJa, Zagreb, u istom predmetu, kao odgovor na dopis od 15. IX. 1934.

Prima se na znanje.—

Pročitan je dopis Podružnice Turističkog društva »Priatelj prirode«, Sušak, od 27. I. 1935. br. 2, u kojem se najavljuje izabrane članove u MMO.

Pošto se smatra da ovo društvo pripada svojoj zajednici turističkih društava, a nije član URSSJ-a, zaključuje se da MMO ne može članove Turističkog društva »Priatelj prirode« pozvati na sjednice Izvršnog odbora MMO-a.

Pročitane su razne opomene gosp. Dinka Vitezića na platež odvjetničkih troškova u parnici protiv Lučkog povjereništva Saveza pomorskih radnika trgovačke mornarice Jugoslavije, Sušak, u iznosu od Din. 616. te takodjer poziva MMO-a dostavljene spomenutom povjereništvu, a na koncu dopis Saveza pomorskih radnika trgovačke mornarice Jugoslavije, Sušak, od 15 marta 1935 godine broj 4880 s molbom da se stavi ovaj predmet na ponovnu raspravu radi donošenja daljnjih odluka.

Razvila se debata. U diskusiji konstatuje se, po drugu Marko kap. Kurtiniju prisutnima predočene kopije raznih pisma vidljiv je, da je središnjica Saveza pomorskih radnika u Splitu vodila dopisivanje, a nije mogla doći u vezu MMO-om u Sušaku, jer su dopisi naslovljeni na naslov MMO iz Sušaka vraćeni u Split sa oznakom »NASLOV NEPOZNAT«, a nadalje izjavljuje drug Marko kap. Kurtini da je pisao zagrebačkom Pokrajinskom odboru URSS koji odbor nije dao odgovor na ni jedan dopis. Stoga traži da se cijelu ispita ponovno te da se donese meritoran zaključak o ovom predmetu.

Zaključuje se, da se ima formirati jedan posebni odbor koji ima zadaću ovu stvar ispitati i podnijeti izvještaj o svom radu na sjednicu Izvršnog odbora 5 aprila o. g.—

Pristupa se formiranju odbora za ponovno ispitivanje spora MMO-a sa Lučkim povjereništvom Saveza pomorskih radnika trgovačke mornarice Jugoslavije u Sušaku u predmetu naplate odvjetničkih troškova nastalih u parnici uzrokom neplaćanja stanarine sa strane Saveza pomorskih radnika. U ovaj odbor izabrani su slijedeći drugovi: Marko kap. Kurtini, Sava Radaković, Julije Pap, Božo Rajnović i Ignac Kovačić.—

Pročitan je dopis Podružnice Saveza privatnih namještenika Jugoslavije u Sušaku, od 13 marta 1935, u kojem najavi ista podružnica saziv glavne skupštine za 24 marta o. g.

Zaključuje se da ima drug Krsto Bokun prisustvovati na glavnu skupštinu Podružnice Saveza privatnih namještenika.—

Drug Marko kap. Kurtini pročitao je okružnicu zagrebačke Radničke Komore od 11. III. 1935. broj 1. 777/35 u predmetu pitanja teritorijalne nadležnosti Radničke Komore na krčkim ostrvama, te dao je svoj izvještaj po tom pitanju.

Konstatuje se da su krčki otoci (Krk, Rab, Pag i ostali) pripojeni u teritorijalni djelokrug opće upravne vlasti Savske Banovine, Okružnog ureda z.o.r., Sušak, Javne berze rada Sušaka, plovidbenog okružja Jadranske plovidbe. Udaljenost tih otoka je bliža Sušaku nego li Splitu, takodjer veze su dnevne i brže Sušakom nego li Splitom. Radnici traže vezu sa sindikalnim organizacijama u Sušaku, a napose je za istaknuti da su konobari osnivali svoju podružnicu, koja pripada Potsavezu njihove organizacije u Sušaku. Iz tih konstatacija proizlazi da bi zagrebačka Radnička Komora morala sve krčke ostrve obuhvatiti u svoj teritorijalni djelokrug, pa se jedno glasno zaključuje se da se ima tražiti pripojenje krčkih ostrva Radničkoj Komori u Zagrebu.—

Drug Ignac Kovačić daje izvještaj da su bile dvije žalbe podnešene protivu vođenju izbora radničkih povjerenika u Ljuštionići riža. Pošto nije Inspekcija rada donijela svoju odluku ni do danas, u smislu člana 36 Uputstava za izbore radničkih i namješteničkih povjerenikama u preduzećima smatramo da su podnešene žalbe odbijene i time je izbor radničkih povjerenika u Ljuštionići riža pravovaljano dovršen.—

Prima se na znanje.—

Pošto ne javlja se nitko za riječ, a dnevni red je iscrpljen, drug Sava Radaković nešto prije 24 sata zaključuje sjednicu.

Zaključeno i potpisano!

Predsjednik:
Radaković v. r.
Ovjerovitelji:
Krsto Bokun v. r.
Zapisničar:
Pap Julije v. r.
Janko Koprivnjak v. r.

[18.]

MJESNI MEDJUSTRUKOVNI ODBOR
UJEDINJENOG RADNIČKOG SINDIKALNOG SAVEZA JUGOSLAVIJE —
S U Š A K

Sušak, dne 9 novembra 1935.—

DRUGARSKOM
POKRAJINSKOM ODBORU
UJEDINJENOG RADNIČKOG SINDIKALNOG SAVEZA JUGOSLAVIJE,⁹⁹
Z A G R E B

U predmetu saziva javnog zbora radnika i namještenika grada Sušaka radi pitanja pune sprovedbe izbora u radničkom osiguranju čast nam je podnijeti drugarskom Naslovu slijedeći izvještaj:

⁹⁹ Izvještaj je pisan pisaćim strojem.

Dne 24. septembra ove godine sazvala je ovdašnja podružnica Saveza gradjevinskih radnika Jugoslavije neku konferenciju glede zaključka održanja gore pomenutog javnog zbora. Konferencija bila je održana 26. septembra 1935. godine, na kojoj bili su prisutni predstavnici slijedećih ovomjesnih radničkih sindikalnih organizacija: Savez gradjevinskih radnika Jugoslavije, Savez metalških radnika Jugoslavije, Savez privatnih namještenika Jugoslavije, Ujedinjeni Savez šivačko-odećnih radnika-ca Jugoslavije, Savez brijačkih i vlasuljarskih radnika-ca Jugoslavije, te neki predstavnici van URSSJ-ovih organizacija nekog Saveza lučkih radnika i Saveza slagališnih radnika. Na ovoj konferenciji nisu bile slijedeće organizacije zastupane: Savez živežarskih radnika Jugoslavije, Savez pomorskih radnika trgovačke mornarice Jugoslavije, Klub kapetana trgovačke mornarice Jugoslavije, Savez monopolskih radnika Jugoslavije, Klub pomorskih strojara, Ujedinjeni savez hotelsko-kafanarskih i gostioničarskih radnika-ca i namještenika-ca Jugoslavije, Savez grafičkih radnika-ca Jugoslavije, Radnički strukovni savez i Savez pomorskih konobara i kuhara. Od postojećih 14 mjesnih radničkih sindikata bilo je prisutno 6 organizacija više 2 navodno novo osnovanih organizacija (Savez lučkih radnika i Savez slagališnih radnika), koji dosada ne posjeduju odobrena pravila. Na toj konferenciji bilo je rečeno sa strane predstavnika (drug. I.¹⁰⁰ Frankol) podružnice Saveza gradjevinskih radnika Jugoslavije, da MMO ne postoji na Sušaku, stoga je sazvala rečena podružnica konferenciju postojećih radničkih sindikalnih organizacija URSSJ-ovih i van URSSJ-a po pitanju održanja predmetnog zbora, pa bi se pristupilo biranju sazivačkog (inicijativnog) odbora. Predstavnik podružnice Saveza privatnih namještenika Jugoslavije saglasao se je za potrebu saziva predmetnog zbora, ali najenergičnije protivio se pristupiti biranju rečenog sazivačkog odbora razlogom, jer postoji MMO, koji ima zadaću voditi zajedničke akcije za zaštitu radnika i namještenika, te tražio je da se otkloni taj način saziva gore pomenutog zbora. Na to je Hinko Raspor¹⁰¹ kao neki glavni sekretar nekog Saveza lučkih radnika izjasnio se, da on ne može trpiti da se im podmeće MMO i URSSJ.—

Dne 4. oktobra 1935. godine održana je sjednica Izvršnog odbora MMO-a, na kojoj bila je ova stvar predmetom, pa je konstatovano, da je podružnica Saveza gradjevinskih radnika Jugoslavije, Sušak, učinila omašnu griješku i to u toliko da je propustila o načinu saziva zbora posavjetovati se sa MMO-om. Okružnica Pokrajinskog odbora Saveza gradjevinskih radnika Jugoslavije, Zagreb, jasno govori o potrebi saziva protestnog zbora *putem MMO-a*, a u onim mjestima, gdje ne postoji MMO imade se sazivati zbor za članstvo podružnice dotičnog saveza. Predstavnik podružnice Saveza gradjevinskih radnika Jugoslavije krivo izvjestio je svog nadležnog Pokrajinskog odbora da ne postoji MMO u Sušaku, te je tražio od istog shodne upute da što ima učiniti imenovana podružnica glede saziva javnog zbora. Na taj upit je ovomjesna podružnica Saveza gradjevinskih radnika Jugoslavije primila

---

¹⁰⁰ Ivan.

¹⁰¹ Hinko Raspor bio je istaknuti partijski radnik i napose organizator sušačkih lučkih radnika. O tome vidi opširnije u njegovoj knjizi »Tokovima klasne borbe«, Rijeka 1973. U to vrijeme u Mjesnom međustrukovnom odboru URSSJ u Sušaku djelovali su pojedinci koji su se suprotstavljali utjecaju KPJ na djelatnost URSSJ.

upute od njezinog nadležnog pokrajinskog odbora, da ima sazvati sve postojeće radničke sindikalne organizacije URSSJ-ove i van URSSJ-a na zajedničku konferenciju, koja bi imala odlučiti o svim potrebama za saziv rečenog predmetnog javnog zbora. U smislu dobivenih ovakovih uputa sazvala je pomenuta podružnica rečenu konferenciju, na kojoj je zaključeno bilo saziv javnog zbora za 13. oktobra ove godine, te je biran inicijativni odbor sa predsjednikom Jankom Koprivnjakom, predstavnik podružnice Saveza kožarskopreradivačkih radnika Jugoslavije i tajnikom Hinkom Rasporom, tajnik *nekog* Saveza lučkih radnika.—

Necemo zasada da ulazimo u detalje. U kratko, nikla je jedna vrlo neugodna pojava za razvoj zdravog radničkog pokreta, to jest, Hinko Raspor nakon svog povratka iz zatočenja započeo je ponovno organizirati lučke radnike u *neki* Savez lučkih radnika i slagališne radnike u *neki* Savez slagališnih radnika sjedištem oba saveza u Sušaku, ali van URSSJ-a. To je činjenica, jer je Raspor iz Pravila Saveza lučkih radnika — preuzetih od druga Ignac Kovačića — izbacio tačku 4, koja glasi o članstvu URSSJ-a, a nadalje nije osnutak pomenutih saveza nama prijavljen, te ni ti nam je poznato, da bi bili citirani savezi podnijeli prijave o osnutku istih drugarskom Naslovu, ni Centralnom sekretarijatu URSSJ-a, Beograd, te niti Radničkoj Komori.—

Dne 13 oktobra 1935 godine održan je zbor radnika i namještenika, na kom pretsjedao je Hinko Raspor kao tajnik inicijativnog odbora, time je bio drug Janko Koprivnjak kao pretsjednik inicijativnog odbora izguran sa svog mjesta, a referat podnio je Petek Branko, tajnik Saveza gradjevinskih radnika Jugoslavije, iz Zagreba koji je strogo ostao kod svoje teme. Na zboru bilo je prisutno blizu 200 radnika i namještenika, što je i mjesna štampa »Primorske Novine« objavila. U »Radničkim Novinama« od 18 oktobra ove godine broj 42 oštampan je izvještaj, u kom stoji da je na zboru bilo prisutno preko 400 radnika i namještenika.—¹⁰²

Pošto je sušačka podružnica Saveza gradjevinskih radnika Jugoslavije načinom saziva gore spomenutog zbora tangirala djelokrug MMO-a, što najenergичnije osudjuje Sjednica Izvršnog odbora MMO-a, molimo drugarski Naslov, da bi izvolio Pokrajinskog odbora Saveza gradjevinskih radnika Jugoslavije, Zagreb, te putem istog Podružnicu Saveza gradjevinskih radnika Jugoslavije, Sušak, pozvati na red.—

U tom očekivanju ostajemo sa drugarskim pozdravom:

Pretsjednik:
Radaković v. r.

Tajnik:
v. d. Pap Julije v. r.

(Okrugli pečat)

UJEDINJENI RADNIČKI SINDIKALNI SAVEZ JUGOSLAVIJE
Mjesni međjustrukovni odbor
S U Š A K

---

¹⁰² Vidi opširnije o osnivanju Saveza lučkih i obalnih radnika Jugoslavije u knjizi Hinka Raspora, *Tokovima klasne borbe*, n. dj., str. 93—96.

[19.]

MJESNI MEDJUSTRUKOVNI ODBOR
UJEDINJENOG RADNIČKOG SINDIKALNOG SAVEZA JUGOSLAVIJE,
S U Š A K

Sušak, dne 29 novembra 1935.—

DRUGARSKOM

POKRAJINSKOM ODBORU
UJEDINJENOG RADNIČKO-SINDIKALNOG SAVEZA
JUGOSLAVIJE¹⁰³

Z A G R E B.—

HITNO!

Na sjednici Izvršnog odbora MMO-a, Sušak, od 21 novembra ove godine bilo je predmetom zbrinjavanje neuposlenih radnika i namještenika preko ove zime.—

Kao i u ranijim godinama tako i u ovoj zimi radničko-namještenička klasa pogođena vrlo teškim životnim položajem u gradu Sušaku, a osobito zbog provedbe sankcija proti Italiji biće grad Sušak — kako to već se i osjeća — najviše pogodjen od svih gradova u Jugoslaviji; pa je na gore pomenutoj sjednici zaključeno:

1) da se ima uputiti deputaciju do pretsjednika gradske skupštine Sušaka, te

2) da se 15 decembra ove godine održi javni zbor.—

Stoga molimo Naslov, da bi izvolio poslati svoga referenta, koji bi na gore pomenutom zboru opširno obrazložio uopće sadanji položaj radnika i namještenika, a naročito i tako bijedno stanje velikog kadra neuposlenih.—

U očekivanju drugarske Vaše vijesti ostajemo sa drugarskim pozdravom!

(Okrugli pečat)

UJEDINJENI RADNIČKI SINDIKALNI SAVEZ JUGOSLAVIJE

Mjesni medjustrukovni odbor

S U Š A K

Pretsjednik:
Radaković v. r.

Tajnik:
od. Pap Julije v. r.

*Vidi datum poštanskog žiga!*¹⁰⁴

¹⁰³ Dopis pisan pisaćim strojem.

¹⁰⁴ Ova je rečenica dopisana rukom.

[20.]

MESNI MEDJUSTRUKOVNI ODBOR
UJEDINJENOG RADNIČKOG SINDIKALNOG SAVEZA JUGOSLAVIJE —
S U Š A K

Sušak, 20 novembra 1936.

SRESKOM NAČELSTVU SREZA SUŠAČKOG¹⁰⁵

S U Š A K

za

KR. BANSKU UPRAVU SAVSKE BANOVINE

Z A G R E B

Na odluku Sreskog načelstva Sušak broj 2400/36 od 4-XI-1936 god., kojom je — pozivom na § 25 Zakona o udruženjima, zborovima i dogovorima — bio zabranjen sastanak brodogradilišnih radnika u svrhu osnivanja podružnice Saveza metalških radnika Jugoslavije, sedištem u Beogradu, čast je proti ove odluke potpisanom udruženju podneti u zakonskom roku sledeću

ŽALBU:

Odluku Sreskog načelstva mora se napasti s razloga što direktno sprečava slobodu udruživanje radnika u njihove stručno-staleška udruženja u svrhu zaštite socijalnih, ekonomskih i moralnih interesa u smislu odredbe § 35 Zakona o zaštiti radnika.

Zabranjeni sastanak bio je najavljen u svrhu osnivanja podružnice jedne legalne postojeće i ispravne stručne organizacije kao što je Savez metalških radnika Jugoslavije iz Beograda koji deluje na osnovi od nadležnih vlasti odobrenih pravila na području cele naše države i ima oko 60 takvih podružnica, sa oko 8.000 članova.

Istina nisu nam poznati razlozi zbog kojih je ovaj sastanak Sresko načelstvo smatralo potrebnim da zabrani osim stereotipnih razloga paragrafa zakona na koji se poziva a koji u ovom slučaju ne može i nije ispravno primjenjen. Odredbe § 25 ZUZD na koji se poziva odluka ne mogu biti razlozi da se radnicima sprečava sloboda stručnog organizovanja zajemčena Zakonom o zaštiti radnika. Mogu biti možda samo stanoviti politički razlozi koji su rukovodili Sresko načelstvo da zabrani ovaj sastanak. Medjutim ne mogu ni politički razlozi biti povod ovoj zabrani pogotovo to ne mogu biti kada se zna, da sindikalne organizacije nisu političke organizacije ni po svojim statutima, ni delovanju, ni ciljevima. Prema tome ova zabrana znači oduzimanje radnicima osnovnih građanskih sloboda da mogu da se brane od izrabljivanja poslodavaca, i poboljšavaju svoje bedno stanje, ublažuju posledice neupolenosti, i time rade na održavanju socijalnog mira. Smatramo da takve zabrane nisu ni politički ni socijalno oportune i da sa takvim merama ne

---

¹⁰⁵ Žalba je pisana pisanim strojem.

može se uticati na smirovanje duhova nego naprotiv tera se radnike na podzemni rad koji je mnogo opasniji od javnog rada na polju njihove socijalne zaštite.

Kada se uzme u obzir da poslodavci imaju svoje čak prinudne staleške organizacije, tada kada se radnicima na ovaj način oduzima pravo udruživanja staleški za zaštitu svojih socijalno-ekonomskih interesa dovodi se u pitanje čitav sistem ugovorenih međunarodnih odnosa na kojima i u našoj zemlji počiva socijalna politika. Razume se da tada medju radnicima nepotrebno stvaraju se raspoloženja protivna onome koja bi se htela imati i postići. Osim toga, i to tim više, kada radnici vide da kao ekonomski slabiji bivaju na ovaj način i sličnim zabranama neosposobljavani da svoje životne interese brane i zaštićuju od ekonomski jačeg poslodavca te se takvim postupkom stavljaju u posljednji red gradjana u pogledu uživanja gradjanskih i demokratskih sloboda. Postupak upravnih vlasti ove naravi ne može nikada da postigne ono što bi hteo postići t. j. normalizovanje radničkih pokreta i njihovo svodjenje na legalnu osnovicu. Činjenica je, da je rezultat takvog rada, pogotovo kod nas na Primorju, sasna protivan.

Koliko je neispravan postupak Sreskog načelstva donošenjem ove odluke dokazuje činjenica, da Sresko načelstvo najavljeni sastanak radnika u Kraljevici zabranjuje u jednom preduzeću t j. »Jadranska brodogradilišta a. d. Split« istovremeno kada ostali radnici tog istog preduzeća na pr. u Splitu imaju punu slobodu organizovanja i delovanja kao podružnica Saveza metalških radnika i nekoliko dana pre toga uspešno zaključili kolektivni ugovor sa pomenutim preduzećem. Sastanak dakle u Kraljevici brodogradilišnih radnika koji rade kod istog preduzeća nije imao druge svrhe no da i ove radnike upozna se sa rezultatima regulisanih odnosa u centrali njihovog preduzeća i povede ih na jedan legalni način zaštićivanja svojih životnih interesa u okviru istog uredjenja radnih odnosa koji je postignut u istom preduzeću u Splitu.

Na osnovi izloženog molimo Kr. Bansku upravu da izvoli uvažiti ovu našu žalbu a poništiti napadnutu odluku Sreskog načelstva u Sušaku kao neosnovanu i narediti, da izda dozvolu za održavanje sastanka na novo traženje potpisanog udruženja ili Saveza metalških radnika Jugoslavije u Beogradu.

Samo tim putem može se privesti radnike na jedan konstruktivan rad u socijalno-političkim pitanjima a time i u drugim pitanjima koja stoje u interesu normalnog razvitka našeg uopšteg nacionalnog života i socijalnog mira.

Za:

Predsednik:

Tajnik:

Potpis nečitljiv.

Potpis nečitljiv.

Zaprimljeno dana 21-XI-1936

pod brojem _____

konstituirajuće sjednice I.O.M.M.V. održane dana 25 januara 1938 godine u 20 sati u društvenim prostorijama u Sušaku.¹⁰⁶

Dnevni red:

- 1) Konstituisanje izvršnog odbora: biranje pretsjedništva,
- 2) Primopredaja arhive, blagajničkih knjiga i imovine,
- 3) provedba odluka plenuma,
- 4) predlozi i razno.

U 20.20 sati kao raniji predsjednik Kurtini otvara sednicu i predlaže za zapisničara Belulović Frana, a za ovjerovitelje Gaka i Medveda.

Prima se.

Nadalje konstatuje da su na sednici prisutni: Kurtini Marko, Belulović Franjo, Gak Petar, Kovačić Ignac, Mikuličić Milan, Brnabić Bernad, Medved Stjepan, Dvoršak Franjo, Glumpak Stjepan, Sudić Franjo kao zamjenik redovnog Radičević Steve.

Odsutni: Forenpoher Josip, Fabac Marko, oba ispričana.

Prisustvuju nadalje ispred nadzornog odbora: Borčić Branko, te raniji blagajnik Skomina Venceslav.

PRETSEDNIK: konstatuje da od novo izabranog I.O. od 12 članova prisutno je 10, prema tome može da se predje na dnevni red.

1) Konstituisanje izvršnog odbora: biranje pretsjedništva.

PRETSEDNIK: poziva prisutne da predlože eventualnu listu pretsjedništva, koja treba da sadrži predlog za izbor pretsjednika, potpredsjednika, tajnika i blagajnika.

Konstatuje da izradjenog predloga nema pa poziva prisutne da odluče na koji način da se pristupi izboru.

GAK: predlaže da se izbor izvrši tajnim glasanjem.

Prima se, s time da skrutatori budu izabrani ovjerovitelji zapisnika tj. Gak i Medved.

Pristupa se izboru pretsjednika sa podjeljenim 10 listića i to najpre zasebno za pretsjednika, zatim potpredsednika, tajnika i blagajnika.

Na osnovu izvještaja skrutatora prema predanih 10 listića postignut je rezultat izbora slijedeći:

Za pretsjednika: dobio je glasova: Kurtini 4, Medved 3, Gak 1, Mikuličić 1, dok jedan listić poništen, jer je nosio ime Borčića, koji ne dolazi u obzir kao člana nadzornog odbora.

Za potpredsednika: u prvom glasanju bio je rezultat: Šuperina 2, Gak 2, Medved 2, Mikuličić 2, Brnabić 1, Kurtini 1.

¹⁰⁶ Zapisnik je pisan na pisacem stroju.

Bilo je potrebno da se predje na uži izbor sa drugim glasovanjem između Gaka, Mikuličića i Medveda. Rezultat: Gak 5, Mikuličić 3, Medved 2.

Za tajnika: dobio je glasova: Belulović Frano 8, Radičević 1, Milenić 1.

Za blagajnika: dobio je glasova: Mikuličić 7, Skomina 3.

PRETSEDNIK: konstatuje da je na osnovu prednjeg glasanja predsjedništvo izabrano kako slijedi:

Predsjednik: Kurtini Marko,

Podpredsjednik: Gak Petar,

Tajnik: Belulović Frano,

Blagajnik: Mikuličić Milan.

Kurtini kaže, akoprem je pre izbora zamolio da se ga ne bira u predsjedništvo, prima se za sada dužnosti predsjednika s time, da svom nahodjenju svoju dužnost predsjednika prepusti potpredsjedniku. U ostalom nada se da će i ako je preopterećen poslom nastojati da se poslovi M.M.V. odvijaju što bolje. Sada je izabran potpredsjednik, što ranije nije bio slučaj, pa prema tome zbog njegove odsutnosti neće više biti zapreka za sazivanje sjednica I.O. i plenuma.

Kurtini kao novoizabrani predsjednik vodi dalje sednicu I.O.

2) Primopredaja arhive, blagajničkih knjiga i imovine.

PRETSEDNIK: primopredaja tajničke arhive izvršit će se naknadno između njega i novog tajnika.

Prima se.

Prelazi se na primopredaju blagajne od strane Skomine ranijeg blagajnika novo izabranom blagajniku Mikuličić Milanu.

U predmetu primopredaje blagajničkog poslovanja i gotovine konstatuje se, da ova sednica I.O. prima na znaje, da je bivši blagajnik Skomina predao na ovoj sjednici novom blagajniku Mikuličiću gotovinu u iznosu od Din. 460. (četiristošestedeset dinara) koji iznos rezultira potpuno saglasan sa blagajničkim knjigama odnosno sa godišnjim obračunom kako je usvojen na plenumu. Istodobno Skomina predaje u redu sve blagajničke knjige. Ovom predajom bivši blagajnik Skomina razrješava se svake daljnje obaveze kao bivši blagajnik prema M.M.V. pošto je na ovoj sjednici sve u redu predao novoizabranom blagajniku. U znak potvrde da je izvršena primopredaja blagajne i gotovine u redu potpisati će ovaj zapisnik predavaoc i primaoc blagajničkog poslovanja M.M.V.

3) Provedba odluka plenuma

PRETSEDNIK: na plenumu su donesene rezolucije o zakonskim zaštitama i potrebama radničke klase, te će I.O. pitanja sadržana u tim odlukama na svojim sjednicama rešavati I.O. o čemu će zatim podnjeti odnosni referat plenumu. I.O. može također da za izvjesne poslove ovlasti predsjedništvo pojedine odluke provede, a o učinjenom naknadno izvjesti I.O.

Prima se.

PREDSJEDNIK: ova sjednica treba svakako da donese zaključak u pogledu odluke plenuma glede prinosa organizacija M.M.V. u formi mjesečnih paušalnih razreza. Plenum je zaključio da organizacije uplate svakako za ostalu kvotu za tri mjeseca unatrag, pa je potrebno da se organizacije pozovu da izvrše ovu isplatu.

U pogledu zaključka koji treba da donese I.O. o mjesečnom paušalnom razrezu na sastavnoj organizaciji predlaže, da se ovaj odmeri prema slijedećem ključu: do 20 članova Din. — 5: do 50 članova Din. 10.—: do 100 članova Din. 20.— preko 100 članova Din. 30.— mjesečno. Na ovaj način može se računati na mjesečni prinos na Din. 285.— dok za eventualno veće potrebe odredio bi se poseban vanredan prinos na pojedine organizacije.

Nakon kraće diskusije donosi se slijedeći

ZAKLJUČAK: za paušalni mjesečni razrez određuju se za organizacije do 20 članova plaća se Din. 5.—, do 50 članova Din. 10.—, do 100 članova 20.— din, preko sto članova Din. 30.— Ovo važi od mjeseca januara ove god. Za eventualne veće potrebe može se odrediti vanredan prinos na pojedine organizacije. O ovom zaključku da se traži pismena saglasnost pojedinih organizacija.

PRETSEDNIK: traži da se donese takodjer zaključak u pogledu uređenja kupaone u prostorijama komore, a u vezi sa zaključkom plenuma. Koliko mu je poznato ekspozitura komore je takodjer sa svoje strane tražila od centrale komore odobrenje radi uporabe kupaone tj. doznaku iznos od 50 Italijanskih lira za kauciju u svrhu uvođenja spoja plina. Treba zato da se reši dali da se sačeka rješenje komore ili će to preuzeti odmah na sebe M.M.V.

Nakon kraće diskusije donosi se slijedeći

ZAKLJUČAK: ne čekajući rješenje komore da se na trošak M.M.V. uvede plin za kupaonu s time da ona bude pristupačna samo organizovanim radnicima a uz cijenu od Din. 3.— bez sapuna i rublja. Dani kupanja i satove dalo bi pretsjedništvo. Isto tako da pretsjedništvo izvrši intervenciju kod grada pretstavkom da se dozvoli radnicima kupanje u Radničkom domu.

4) Predlozi i razno.

BELULović: predlaže saziv sednice I.O. za dan 31. I. bez poziva s time da se na toj sednici raspravi samo pitanje saziva jednog radničkog zbora u Sušaku a u vezi sa akcijama protivničkog pokreta naročito HRS-a.

Prima se.—

GLUMPAK: predlaže da se sjednice I.O. održavaju redovito kako bi se sa radom normalno započelo i nastavilo.

Prima se.

BRNABIĆ: traži da M.M.V. odnosno po zaključku ove sjednice pretsjedništvo poduzme shodne korake kod centrale saveza gradjevinara u pogledu datog otkaza Šuperini s time da povuče taj otkaz. Obrazlaže kako je takav postupak od strane potsaveza Zagreb izazvao veliko neraspoloženje medju gradj. radnicima, a što može da dovede u pitanje opstanak podružnice. Govori opširno o ovom slučaju. Ističe da je Šuperinu namjestila podružnica,

ona ga plaća iz vanrednog lokalnog prinosa i prema tome Šuperini može da dade otkaz samo onaj koji ga je namjestio i koji ga plaća.

PRETSEDNIK: skreće pažnju da se M.M.V. ne može da miješa i rešava nutarnja pitanja i sporove organizacija bez privole i traženja centralne uprave odnosnog saveza. Medjutim M.M.V. može da upozori sa svoje strane pojedine saveze na pojave koje bi mogle štetiti organizaciji, pa je mišljenja da se u tom pravcu može nešto da učini.

Nakon kraće diskusije donesen je

ZAKLJUČAK: prima se predlog Brnabića i prepušta predsedništvu, da se nakon potrebnih obavještenja od podružnice gradjevinara obrati po ovom predmetu centralnoj upravi saveza gradjevinara, podsavezu Zagreb, kao i pokrajinskom odboru URSS-a Zagreb.

PRETSEDNIK: u 22 sata zaključuje sednicu pošto se više nitko ne javlja za riječ.

Zapisničar:
Belulović F.¹⁰⁷ v. r.

Ovjerovitelji zapisnika:

Medved Stjepan v. r.
P.¹⁰⁸ Gak v. r.

Pretsednik:
Marko Kurtini v. r.

Primaoc blagajne M.M.V.
Mikuličić Milan v. r.

[22.]

MESNI MEDJUSTRUKOVNI ODBOR
UJEDINJENOG RADNIČKOG SINDIKALNOG SAVEZA JUGOSLAVIJE —
S U Š A K

Sušak, 10. septembra 1938 god.

POKRAJINSKOJ UPRAVI URS-a¹⁰⁹

Z A G R E B.

U vezi okružnice drugarskog naslova od 10-VIII. o. g. na pojedine upite odgovaramo sledeće.

1. Naš pokret imade članova od 1.500 do 2.000. Organizacije uplaćuju odredjeni prinos svaki mjesec prema broju članstva od 5 do 30.— Din. mesečno.

---

¹⁰⁷ Franjo.

¹⁰⁸ Petar.

¹⁰⁹ Dopis je pisan pisaćim strojem.

2. Konkurentске организације постоје Hrs i Zbor. Smetnje sa njihove strane dolaze kod sklapanja kolugovora, klevetama na rad naših organizacija kao i cjelokupan klasni pokret.

3. Javnu skupštinu održali smo jednu, bez smetnja i zabrana.

4. Štrajkova nije bilo.

Primate drugarski pozdrav

za
(Okrugli pečat)

UJEDINJENI RADNIČKI SINDIKALNI SAVEZ JUGOSLAVIJE
Mjesni međustrukovni odbor
S U Š A K

Pretsjednik:
Marko Kurtini v. r.

Tajnik:
Belulović F.¹¹⁰ v. r.

R i a s s u n t o

UN SUPPLEMENTO AL MATERIALE RIGUARDANTE IL COMITATO LOCALE INTERPROFESSIONALE DELL' URSSJ A SUŠAK NEL 1930—1938

L' autore pubblica come supplemento 22 documenti del Comitato locale interprofessionale della confederazione sindacale lavoratori uniti della Jugoslavia (URSSJ) di Sušak. Tutti i documenti editi sono custoditi nell' Archivio dell' Istituto per la storia del movimento operaio della Croazia a Zagreb. L' URSSJ è stato costituito al congresso della Confederazione generale lavoratori della Jugoslavia (GRSJ) e dell' ala destra della Direzione dei sindacati indipendenti. Il congresso ha avuto luogo a Beograd dal 10 al 12 ottobre 1925. È stato questo un tentativo di liquidazione pacifica dei Sindacati rivoluzionari indipendenti per favorire l' attività sindacale della classe lavoratrice in periferia agli interessi capitalistici. Il comitato locale interprofessionale nell' URSSJ a Sušak è stato istituito nell' autunno del 1926, iniziando però con un' attività più copiosa nell' anno 1929 quando le autorità avevano vietato i Sindacati indipendenti. Proibiti i Sindacati indipendenti che, come i sindacati rivoluzionari avevano proprie filiali e a Sušak esercitavano l' influsso sui lavoratori conciatori, metallurgici e portuali, il Partito comunista della Jugoslavia (KPJ) ha caldeggiato la necessità del passaggio degli ex soci dei Sindacati indipendenti nell' URSSJ. Il Partito comunista della Jugoslavia ha influito sull' URSSJ trasformandolo col tempo in un' organizzazione sindacale di classe. Questo processo non ha tralasciato Sušak, imponente città portuale con forte classe operaia e molte organizzazioni sindacali. A Sušak dall' anno 1934 il PCI ha avuto sempre maggiore influenza sull' attività del Comitato locale interprofessionale dell' URSSJ e delle sue filiali sindacali. Frutto di questa influenza sono stati un susseguirsi di riusciti scioperi, movimenti e molte azioni politiche della classe lavoratrice. Poi dal 1934 al 1940 sono pervenuti a Sušak molti noti attivisti di partito e di sindacato. Questi attivisti hanno favorito e sollecitato la trasformazione dell' URSSJ in sindacato di lotta di classe.

Siccome il movimento rivoluzionario e la riforma del sindacato a Sušak non sono stati per la maggior parte ancora studiati, la pubblicazione di questo materiale originale rappresenta una base fondamentale nelle future ricerche sull' attività del Comitato locale interprofessionale dell' URSSJ a Sušak come pure del movimento sindacale operaio in complesso.

---

¹¹⁰ Franjo.